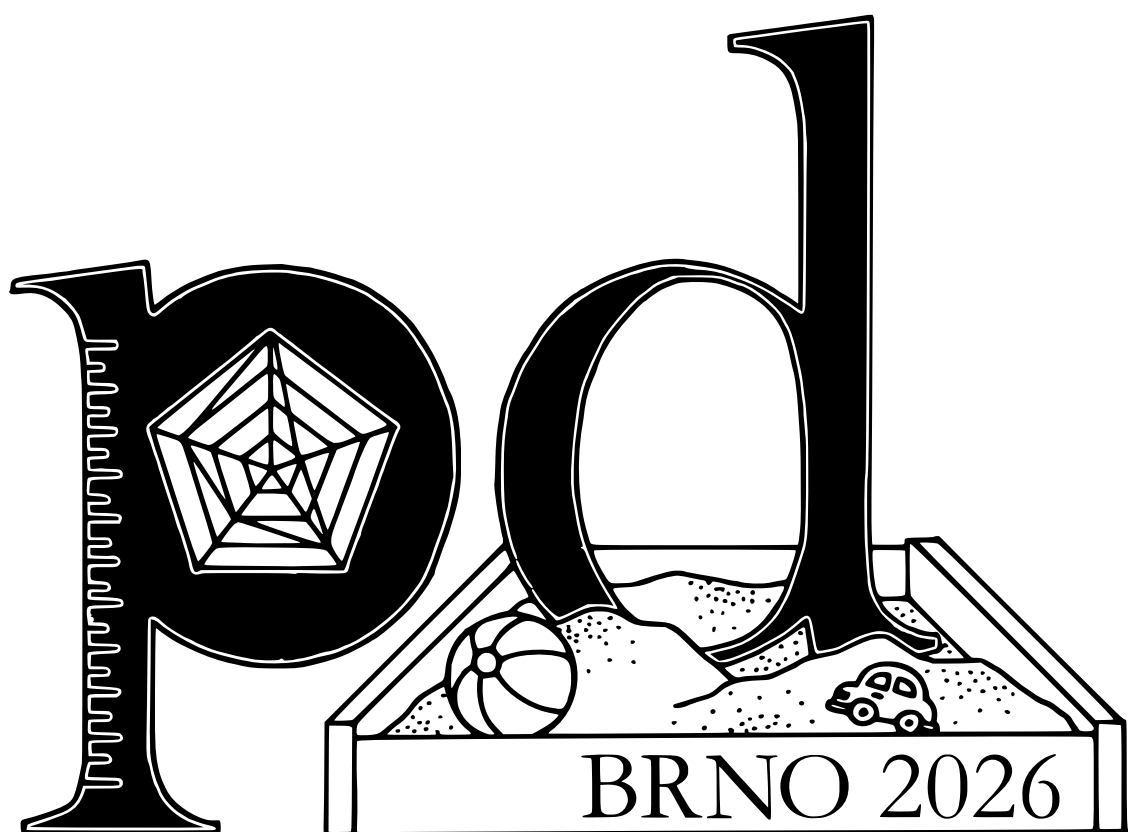

Sborník abstraktů

K O N F E R E N C E
P S Y C H O L O G I C K Á D I A G N O S T I K A
B R N O 2 0 2 6

6. ročník | Fakulta sociálních studií MU | 22. – 24. říjen 2026

O KONFERENCI

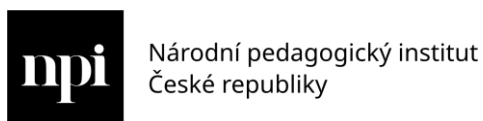
Psychologická diagnostika Brno (PDB) je jediná česká konference určená odborníkům z praxe i výzkumu, která se zaměřuje ryze na problematiku diagnostiky a obecně na měření a testování napříč různými psychologickými a příbuznými obory. Šestý ročník přináší obsah nejen pro klinické, školní a poradenské psychology, ale také pro psychology personální či dopravní. Část programu je věnovaná také forenzní problematice, large-scale testování nejen ve školním a pedagogickém kontextu a vývoji a adaptacím nových metod či psychometrickému výzkumu.

Srdečně vás vítáme na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity, která konferenci poskytuje zázemí. Program je sestavený s ohledem na různorodost oboru, aktuální otázky tuzemské i světové diagnostiky, a také v závislosti na zájmu a nabídce přednášejících. Pevně věříme, že si vyberete podle svého zájmu a zaměření, a že svou účast budete vnímat jako obohacující.

Za programový výbor konference
Stanislav Ježek a Hynek Cígler

MUNI Katedra
FSS psychologie

Partneři konference:

PROGRAM : P Á T E K 23 . Ř Í J N A 2026

P31

P21a

P24a

U41

od 8:00					Registrace (atrium) – po celou dobu konference				
blok I 9:00–10:15		Distanční testování Moderní možnosti digitální psychodiagnostiky <i>(Adéla Mládková)</i> ePsycholog: Vývoj a psychometrické vlastnosti nového online screeningového nástroje pro děti <i>(Adam Tápál)</i> Distanční testování – prevence a detekce využití AI <i>(Martina Hejduková)</i>		Grafomotorika Přesnost a rychlost v hodnocení grafomotoriky <i>(Katarína Zvončáková)</i> Objektivní hodnocení grafomotoriky pomocí digitalizačních tabletů <i>(Richard Ladislav)</i> Grafomotorické obtíže v předškolním věku: kazuistika <i>(Šárka Hlaváčová)</i>		Klinická psychologie I Retrospektivní měření změny: Příklad metody Q-PC v psychoterapeutickém kontextu <i>(Tomáš Řiháček)</i> Adaptácia a validizácia slovenskej verzie Škály na hodnotenie exekutívnych funkcií BRIEF2 <i>(Margaréta Hapčová)</i> Význam kritéria A pri identifikácii PTSD po pôrode: analýza CBITs <i>(Hana Celušáková)</i>			
10:15–10:30					přestávka (atrium)				
Společná sekce (blok II) 10:30–12:30		Zahájení, plenární přednášky Zahájení konference (10:30–10:50) Vojtěch Pišl: Negativní důsledky plošného screeningu duševního zdraví (10:50–11:40) Jiří Štipl: Kde začíná a končí pedagogická diagnostika? Mezi pedagogickým úsudkem a psychologickou diagnostikou (11:40–12:30)							
12:30–13:30					přestávka na oběd (není součástí programu)				

P31**P21a****P24a****U41**

blok III 13:30–14:45	Jazykové dovednosti I BDTJ: vývojová východiska, koncepce a konstrukce testové baterie (<i>Gabriela Málková</i>) BDTJ: standardizace, psychometrické vlastnosti a validita testové baterie (<i>Filip Smolík</i>) TRS/OPAV – vývoj a psychometrické ověření diagnostického nástroje (<i>Lukáš Čunek</i>)	Psychometrika II: Workshop Zkušenosti a poznatky z konstrukce psychodiagnostických dotazníků (<i>Martin Dolejš</i>)	Psychometrika I M-skóre. Představení nového, inovativního skóru pro rychlostní testy (<i>Hynek Cígler</i>) Spojité normování s poststratifikací v iSophi 5-7 v2 (<i>Jiří Štipl</i>) Vyhodnocování testů ČŠI (<i>Jiří Dvořák</i>)	Panelová diskuze I: Psychiatrizace
14:45–15:00 přestávka (atrium)				
blok IV 15:00–16:30	Intelligence I Invenio: od herního screeningu nadání k analýze průběhu testování (<i>Michal Jabůrek</i>) Srovnání WISC-III a WISC-V pohledem klinické praxe (<i>Karolína Malá</i>) Česká adaptace WISC-V: co lze vyčíst z technické dokumentace? (<i>Daniel Dostál</i>)	Jazykové dovednosti II Nové psychodiagnostické metody z produkce Katedry psychologie FF UP (<i>Martin Dolejš</i>) MABEL: multilingvální diagnostika předpokladů rozvoje gramotnosti – od testové baterie ke screeningu (<i>Gabriela Málková</i>) PorTex: vývojová a psychometrická východiska diagnostiky porozumění textu (<i>Anna Kucharská</i>) Raná gramotnost a matematické zručnosti v pr- vom ročníku: Výskumné vzťahy a implikácie pre pedagogickú prax a testovanie (<i>Sebastian Dlhoš</i>)	Osobnost Meranie uvažovania a rozhodovania sa žiakov v oblasti úcty k druhým (<i>Lucia Kočišová</i>) Nástroje pro posouzení psychosociálního fungování mladých sportovců: psychometrické vlastnosti českých verzí PISQ, SMS-6 a EPOCH (<i>Jana Novotná</i>) Slovenská adaptácia inventára PI-99: proces adaptácie a predbežné psychometrické zistenia (<i>Peter Babinčák</i>) Osobnost a řidičský hněv ve slovenském kontextu: příspěvek ke kriteriální validitě osobnostních dotazníků v dopravně-psychologickém vyšetření (<i>Václav Linkov</i>)	Panelová diskuze II: Pedagogická diagnostika
16:30–16:45 přestávka (atrium)				

P31

P21a

P24a

U41

blok V 16:45–18:15	Klinická psychologie II: PAS Emocionálna dysregulácia u detí s poruchou autistického spektra: diagnostické súvislosti ADHD symptomatiky, senzorického spracovania, exekutívnych funkcií a kognitívneho profilu (<i>Jana Haramiová</i>) Stabilita a individuálna variabilita trajektórií symptomov poruchy autistického spektra v ranom veku (2–6 rokov): longitudinálna analýza pomocou ADOS-2 a ADI-R (<i>Mária Kopčíková</i>) Exekutívne funkcie ako prediktory adaptívneho správania u predškolských detí s poruchou autistického spektra (<i>Barbara Rašková</i>) Prediktívny význam spánku pre exekutívne funkcie a problémové správanie u detí s PAS a neurotypickým vývinom (<i>Barbora Malík</i>)	High stakes testování Agent Scion: Tvorba high-stakes testů pomocí agentního AI softwaru (<i>Ondřej Hrubeš</i>) Písemné přijímací zkoušky jako psychometrický proces: případová studie z FF UPOL (<i>Daniel Dostál</i>) Jaké faktory stojí za genderovými rozdíly ve výsledcích v testu Obecných studijních předpokladů? (<i>Lenka Fiřtová</i>) High-stakes testování pod veřejným dohledem: Veřejná oponentura v rámci Scio Národních srovnávacích zkoušek (<i>Barbora Luňáková</i>)	Psychometrika III Odhadování latentních charakteristik položek u ordinálních škál: aplikace při tvorbě lexikálních subjektivních norem (<i>Filip Smolík</i>) Měříme v klinické praxi to, co si myslíme? Výzvy a limity měření okamžitého prožívání u dětí v EMA studiích z pohledu kognitivních rozhovorů (<i>Veronika Dostálová</i>) Bezobsahový súhlas (acquiescence) v psychologickom meraní: konzistentnosť naprieč doménami, časová stabilita a koreláty. (<i>Peter Halama</i>) Využití AI asistenta při skórování odpovědí v metodě LEAS (<i>Tomáš Urbánek</i>)	
19:00–22:00 Společenský večer (atrium)				
od 21:00 After párty: Místogalerie Skleněná louka (Kounicova 23, 602 00 Brno, nejvyšší patro)				

PROGRAM : SOBOTA 24. ŘÍJNA 2026

P31

P21a

P24a

U41

blok VI 9:00–10:15	Testy školních dovedností BACH: Testy školních dovedností <i>(Jiřina Bednářová)</i> BACH: Struktura a základní principy <i>(Michal Jabůrek)</i> BACH: Psychometrické parametry <i>(Hynek Cígler)</i>	Nakladatelé diagnostických metod Assessment Systems – digitální psychodiagnostika SCHUHFRIED <i>(Martina Vašířová)</i> Založeno na datech, zaměřeno na lidi – představení partnera TCC online <i>(Marcela Suková)</i>	Jazykové dovednosti III Vývoj krátkých verzí dotazníku DOVYKO I <i>(Michaela Hájková)</i> Dimenzionalita lexikálních a gramatických znalostí v rodičovských dotaznících dětského jazyka Dovyko II <i>(Filip Smolík)</i> Subjektivní normy slov, jejich zpracování a jejich možné využití u psychodiagnostických metod <i>(Filip Smolík)</i>
10:15–10:30 přestávka (atrium)			
Společná sekce (blok VII) 10:30–12:30	Plenární přednášky Pablo Nájera Álvarez: Cognitive Diagnostic Models in Psychology (10:30-11:30) Jakob Pietschnig: Domain-specificity, measurement invariance, and psychometric g in the Flynn effect: The nature of cross-temporal intelligence test score changes (11:30-12:30)		
12:30–13:30 přestávka na oběd (není součástí programu)			

P31**P21a****P24a****U41**

blok VIII 13:30–14:45	Volba testů V polostínu Standardů pro pedagogické a psychologické testování (<i>Petr Palíšek</i>) Mapování používaných psychodiagnostických metod v soudně znaleckých posudcích s dětskými pachateli v České republice (<i>Luisa Paz</i>) Jak motivovat trh k volbě kvalitní psychodiagnostiky? (<i>Barbora Daňková</i>)	Intelligence II: Sociální znevýhodnění Sociální znevýhodnění a poruchy vývoje intelektu – co lze vyčíst ze statistik? (<i>Matěj Seifert</i>) Souvislosti sociálního znevýhodnění a adaptivního chování v běžné populaci a u romských dětí (<i>Lucie Chadimová</i>) Aktualizace Metodické informace k diagnostice rozumových schopností dětí, žáků a studentů ve školských poradenských zařízeních – odborná východiska a interpretační principy (<i>Jeannette Kovaříková</i>)	Pedagogická diagnostika iSphi 5-7 V2: komplexní pedagogická diagnostika školní připravenosti (<i>Martina Švandová</i>) BANT 1.0: krátký adaptivní neverbální screening kognitivního vývoje dětí ve věku 4-7 let (<i>Simona Pekárková</i>)	
14:45–15:00 <i>přestávka (atrium)</i>				
blok IX 15:00–16:15	Klinická psychologie III Avatar jako podnět k rozhovoru o sebepojetí a obavě z hodnocení: předběžné sdělení (<i>Jana Šnajdrová</i>) Ekvivalence forem A a B Neuropsychologické baterie pro děti (<i>Kateřina Bukačová</i>) Validační studie testů motorických funkcí na české populaci (<i>Daniel Ian Espitia</i>)	Intelligence III: Sociální znevýhodnění Specifika diagnostiky poruch intelektu u dětí se sociálním znevýhodněním (<i>Jaroslav Rác</i>) Hodnocení validity individuálního vyšetření intelektu na příkladu použití baterie WJ-IV u romských dětí (<i>Tomáš Urbánek</i>) Dynamická diagnostika v poradenství: příklady dobré praxe (<i>Aneta Baborová</i>)		
16:20–16:30 16:30–17:00	Slavnostní zakončení Reflexe konference, diskuze			

ČTVRTEK : PREKONFERENCEČNÍ WORKSHOPY

DIAGNOSTIKA INTELEKTU U DĚTÍ S PORUCHAMI AUTISTICKÉHO SPEKTRA | 9:30–13:00 | U41

Lektorky: Zuzana Masopustová¹, Jana Cíglerová²

¹ Katedra psychologie, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita

² Křesťanská pedagogicko-psychologická poradna Brno

Diagnostika intelektových schopností u dětí s poruchami autistického spektra (PAS) s sebou v běžné praxi nese řadu rizik, která mohou zásadním způsobem zkreslit celkový obraz schopností dítěte. Cílem workshopu je poukázat na méně zřejmé nástrahy, které na psychology při vyšetření dětí s PAS čekají, a upozornit na nespolehlivost diagnostických postupů u dětí se specifickými vývojovými profily. Zaměříme se na konkrétní možnosti a postupy, jak validitu vyšetření zvýšit a získat tak lepší představu o tom, co dítě skutečně zvládne a jaký je jeho potenciál. Pozornost budeme věnovat i situacím, kdy diagnostický výsledek není možné věrohodně získat nebo je nález silně omezený, a jak takovou situaci komunikovat různým aktérům: rodičům, učitelům, dalším odborníkům. Společně se zamyslíme nad tím, jak adekvátně nastavovat podporu v situaci, kdy reálné potřeby dětí s PAS narážejí na mantinely v legislativě a vzdělávacím systému.

JAK POZNAT DOBROU DIAGNOSTICKOU METODU?

VLIV PSYCHOMETRICKÝCH PARAMETRŮ NA INTERPRETACI SKÓRŮ | 9:30–13:00 | U53

Lektor: Petr Palíšek¹

¹ Institut pro psychologický výzkum, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita

Workshop je určený odborníkům z praxe, kteří si chtějí připomenout základy psychometrie a propojit je s praktickými problémy a otázkami z vlastní praxe. Kromě toho se účastníci naučí lépe hodnotit psychometrické parametry diagnostických metod a posoudit jejich dopad na kvalitu interpretace diagnostických výsledků. Psychometrické parametry a konkrétní postupy použité při vývoji psychodiagnostických metod mají zásadní dopad na možnosti interpretace testových skóre. Informace o reliabilitě, validitě, standardizačním souboru, způsobu tvorby norem či konstrukci hrubých a odvozených skóre určují, s jakou mírou jistoty můžeme na základě výsledků testu usuzovat na charakteristiky klientů, jejich aktuální fungování i minulé či budoucí chování. Tato jistota přitom nezávisí pouze na samotné metodě, ale také na konkrétní diagnostické zakázce, okolnostech vyšetření, kvalitě administrace a dalších aspektech testové situace. Tatáž metoda, tytéž normy nebo tytéž psychometrické parametry mohou být pro jeden účel plně dostačující, zatímco pro jiný účel mohou být jen omezeně použitelné, nebo dokonce prakticky bezcenné. Právě proto nestačí ptát se pouze na to, zda má diagnostická metoda „dobrou reliabilitu“ nebo „dobré normy“. Podstatnější je porozumět tomu, co konkrétní psychometrické informace znamenají pro diagnostické rozhodování v praxi. Jak velká chyba měření je ještě přijatelná pro screening, ale již problematická pro individuální diagnostický závěr? Jak se nízká reliabilita promítá do interpretace jednoho skóre a jak do interpretace celého profilu klienta? Jaké důsledky mají normy vytvořené na malých, nevhodně členěných či nereprezentativních vzorcích? A jak poznat, zda testový manuál poskytuje dostatek informací pro kvalifikované posouzení metody? Workshop nabídne odpovědi na tyto otázky prostřednictvím tří vzájemně propojených tematických linií. První část workshopu připomene klíčové psychometrické koncepty, které jsou nezbytné pro kritické čtení testových manuálů i pro každodenní diagnostickou práci. Zaměří se zejména na poznatky a metodologické posuny posledních dekád, které mají přímé dopady na psychologickou praxi. Druhá část workshopu převede tato východiska přímo do kontextu diagnostických metod, standardizačních studií a testových manuálů. Budeme se zabývat tím, jaké informace by měl kvalitní manuál obsahovat, jak číst údaje o psychometrických parametrech a jak rozpoznat, zda autoři metody poskytují dostatečné podklady pro její odpovědné používání. Třetí tematická linie, prolínající se celým workshopem, zdůrazní praktický význam psychometrických parametrů pro interpretaci konkrétních výsledků. Cílem nebude učit účastníky provádět složité výpočty, ale ukázat, jak dát někdy příliš abstraktním psychometrickým indexům praktický význam. Co pro interpretaci znamená nízká reliabilita, vysoká chyba měření nebo široký interval spolehlivosti? Jak se tyto informace promítají do závěrů o klientovi, zejména při práci s profilem více skóre? Workshop je určen psychologům a dalším uživatelům diagnostických metod, kteří chtějí lépe porozumět tomu, jak kvalita vývoje, standardizace a dokumentace testu ovlivňuje interpretaci jeho výsledků. Účastníci si odnesou prakticky použitelný rámec pro kritické hodnocení diagnostických metod, testových manuálů a psychometrických informací, a zároveň konkrétní vodítka pro rozhodování o tom, kdy lze výsledkům testu důvěřovat, v jakém rozsahu a za jakých podmínek.

DEVELEX: KOMPLEXNÍ PROGRAM PRO DIAGNOSTIKU A INTERVENCI DYSLEXIE | 13:00–14:30 | U41

Lektor: Čeněk Šašinka¹

¹ *Katedra informačních studií a knihovnictví, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity*

Hlavním cílem workshopu je představit DevelEx: Komplexní technologické řešení pro intervenci dyslexie a průběžné měření úrovně čtenářských schopností využívající eyetracking. Systém dostupný online na webu FF MU je vyvíjený v rámci projektu TAČR (TQ01000037). Ve své současné verzi zahrnuje jak úlohy zaměřené na rozvoj čtenářských dovedností cíleně pro děti s dyslexií, tak i původní test pro diagnostiku dyslexie vyvinutý v rámci předchozího projektu. Cílem workshopu je seznámit účastníky s možnostmi systému i s výsledky empirického ověření efektu navržených reedukačních programů. Součástí bude rovněž představení a společná diskuze koncepce zavedení systému do praxe. Řešení je navrženo s důrazem na širokou dostupnost a flexibilitu využití – je možné jej používat online jak s podporou eyetrackingu, tak i bez této technologie, což umožňuje rozšířit jeho dopad a zpřístupnit jej širšímu okruhu uživatelů. Účastníci si z workshopu odnesou vedle inspirací a dovedností, jak systém DevelEx využívat, také zkušební přístup pro další práci s ním.

TVORBA KONTINUÁLNÍCH NOREM PŘI VÝVOJI PSYCHODIAGNOSTICKÝCH METOD | 14:30–18:00 | U53

Lektor: Hynek Cígler¹

¹ *Institut pro psychologický výzkum, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita*

Tvorba testových norem patří k nejméně viditelným, přesto však zcela kritickým krokům vývoje psychodiagnostické metody určené pro praktické použití. Kvalita norem zásadně ovlivňuje validitu interpretace testových skóre. V posledních dekádách přitom došlo v oblasti normování k významnému metodologickému vývoji, který běžné učebnice psychometrie a psychologické diagnostiky reflektují jen omezeně. Důsledkem je, že uživatelé testů kontinuální normy obvykle nevyžadují a autoři či distributoři diagnostických metod je jen zřídka systematicky poskytují. Kontinuální normy, respektive vertikální a horizontální vyhlazování normativních odhadů, nabízejí významné výhody zejména v situacích, kdy je testový výkon závislý na spojitém prediktoru, typicky na věku. Namísto tvorby separátních norem pro diskrétně vymezené věkové kohorty, například pro šestileté, sedmileté až dvacetileté respondenty, lze normativní vztahy odhadovat nad celým standardizačním souborem současně. Tento postup umožňuje efektivněji využít dostupná data, snížit výběrovou chybu a získat stabilnější normativní odhady i při menších vzorcích. Vedlejším přínosem je také přesnější věkové zacílení norem: namísto normativní tabulky s přesností na rok či půlrok lze odhadovat normativní výkony s přesností na měsíc či libovolný jiný úsek limitovaný pouze smyslností a výběrovou chybou. Praktickým důsledkem je proto nejen validnější interpretace testových skóre v psychologické praxi, ale také významná úspora pro autory a distributory diagnostických metod. Požadavky na velikost standardizačních vzorků totiž mohou být při vhodném modelování nižší než u tradičních tabulkových norem.

Úvodní část workshopu představí základní teoretická východiska tvorby testových norem obecně a následně se zaměří na principy jejich vyhlazování. Pozornost bude věnována různým metodám kontinuálního normování, zejména postupům založeným na Taylorových polynomech, dále mediánovému rozdělení s parametry vyhlazenými pomocí loess regrese i méně vhodnému přístupu založenému na rezidualizovaných regresních normách, včetně jeho rizik a nevýhod. Zmíněny budou také spojitě postupy pro normalizaci testových skóre, například McCullova plošná transformace s jádrovým vyhlazením (kernel smoothing). U všech metod budou zdůrazněny jejich předpoklady včetně náročnosti na velikost vzorku, důsledky nedostatečného vzorku a porušení reprezentativity. Workshop otevře také související téma spojitěho odhadu chyby měření a reliability s využitím explanační teorie zobecnitelnosti, využitelné zejména při pilotážích testů s malými vzorky a výkonem silně závislým na věku, a metody spojitě položkové analýzy kontrolující věk participantů. Druhá část workshopu bude prakticky orientovaná. Účastníci si na ukázkových datech vyzkoušejí základní kroky tvorby kontinuálních norem v prostředí R, zejména s využitím balíčku cNORM. Praktické demonstrace budou vycházet z dat reálných psychologických testů, především z nedávného standardizačního projektu Testů školních dovedností (BACH). Workshop účastníkům poskytne základní teoretickou orientaci i praktické dovednosti potřebné pro tvorbu kontinuálních norem v běžných situacích. Součástí bude také doporučení další literatury a zdrojů pro osvojení pokročilejších postupů.

AKTUÁLNÍ MOŽNOSTI V DIAGNOSTICE SOCIÁLNÍHO ZNEVÝHODNĚNÍ DÍTĚTE | 14:30–18:00 | U41

Lektor: Matěj Seifert¹

¹ *Ústav veřejného zdraví, 2. lékařská fakulta Univerzity Karlovy*

Sociální znevýhodnění je zejména v edukaci používaný konstrukt, charakterizující situaci, kdy různé kombinace nízkého socioekonomického statusu, sociokulturní odlišnosti a rizikových jevů v prostředí dítěte limitují uplatnění jeho potenciálu ve vzdělávání i rozvoj dítěte celkově. Workshop se zaměřuje na praktické seznámení s možnostmi, jakým způsobem sociální znevýhodnění v různých poradenských kontextech posuzovat. Ty zahrnují nepřímé i přímé postupy odhadu socioekonomického statusu, klinické metody, screeningové metody relevantní zejména v kontextu vzdělávání a práce s rodinami, ale i metody rozsáhlejší, situaci dítěte hodnotící komplexněji, využitelné v činnosti školských poradenských zařízení či sociální práci. Důležitým tématem bude rovněž i účel psychologické diagnostiky – proč o sociálním znevýhodnění chceme vědět, jak nám to pomůže v nastavení dalších doporučení a práci s klientem, a také jak sociální znevýhodnění ovlivňuje výsledky dalších diagnostických metod. Cílem workshopu je zorientovat účastníky v této oblasti a seznámit je s nástroji, kterých mohou využít pro orientační i podrobnější zhodnocení sociálního znevýhodnění. V rámci workshopu jsou prezentovány silné i slabé stránky jednotlivých metod i návaznosti mezi nimi. Pro metody, které jsou dostupné na českém trhu, budou poskytnuty přímé přístupy nebo informace o tom, jak je lze získat.

PLENÁRNÍ PŘEDNÁŠKY | P 31

PÁTEK 10:50–11:40

NEGATIVNÍ DŮSLEDKY PLOŠNÉHO SCREENINGU DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ

Vojtěch Pišl

Národní ústav duševního zdraví

Může plošné vyhledávání duševních obtíží někdy způsobit více škody než užitku? Ve své plenární přednášce se Vojtěch Pišl zaměří na nezamýšlené negativní důsledky plošného screeningu duševního zdraví. Vedle falešně pozitivních výsledků a nadměrné diagnostiky představí méně nápadný proces označovaný jako *concept creep*: postupné rozšiřování významu psychologických a psychiatrických pojmů na stále mírnější a širší okruh zkušeností. Ukáže, jak může diagnostika nejen zachycovat existující obtíže, ale také spoluutvářet způsob, jakým své prožívání chápeme a pojmenováváme. K přednášce plánujeme i samostatnou panelovou diskusi.

PÁTEK 11:40–12:30

KDE ZAČÍNÁ A KONČÍ PEDAGOGICKÁ DIAGNOSTIKA?

MEZI PEDAGOGICKÝM ÚSUDKEM A PSYCHOLOGICKOU DIAGNOSTIKOU

Jiří Štipl

iSophi Education s.r.o.

Pojem pedagogická diagnostika se v českém prostředí použil poprvé před více než 10 lety, její vymezení však stále není ustálené. V pedagogice, speciální pedagogice a psychologii se setkáváme s různým chápáním jejího předmětu, metod i vztahu k psychologické diagnostice. Zvláštní otázkou je posuzování psychologických a vývojových charakteristik dítěte, které ovlivňují jeho učení a fungování ve vzdělávacím prostředí.

Přednáška představí historický a současný kontext pedagogické diagnostiky v ČR a nabídne systematictější pohled na její vymezení. Zaměří se na rozdíly mezi účelem diagnostiky, předmětem posuzování, použitými metodami, mírou jejich standardizace a kompetencemi osob, které diagnostiku provádějí a interpretují. Pozornost bude věnována také otázkám validity pedagogického úsudku, možnostem využití standardizovaných metod v pedagogické praxi a vztahu mezi získanými informacemi a rozhodováním o vzdělávání dítěte.

Cílem přednášky je nabídnout společný konceptuální základ pro diskusi o možnostech a hranicích pedagogické diagnostiky, včetně jejího vztahu k pedagogickému diagnostikování, pedagogicko-psychologické a psychologické diagnostice. Současně by měla otevřít otázku, jaké odborné a metodologické požadavky mají být kladeny na různé diagnostické postupy a jejich využití v pedagogické praxi.

SOBOTA 10:30–11:30

COGNITIVE DIAGNOSTIC MODELS FOR PSYCHOLOGICAL ASSESSMENT

Pablo Nájera Álvarez (v angličtině; české titulky budou zajištěny)

Universidad Pontificia Comillas

Pablo Nájera je výraznou postavou nastupující generace současné psychometrie. Ve své plenární přednášce představí kognitivní diagnostické modely (CDM). Tyto modely, dosud využívané především při měření znalostí a dovedností, nabízejí jiný pohled na to, co může stát za odpověďmi či výkony v testu. Namísto předpokladu, že se lidé liší především v míře jedné spojitě charakteristiky, pracují s několika kategorickými charakteristikami a umožňují popsat jejich konkrétní kombinaci u jednotlivého člověka.

Přednáška tak volně naváže na keynote z předchozího ročníku konference, která představila síťové modely jako další způsob, jak uvažovat o vztahu mezi psychologickými charakteristikami a jejich pozorovanými projevy. Ani tentokrát nebude hlavním cílem výklad matematických detailů modelu. Cílem je představit CDM psychologům jako zavedený přístup, který stojí za zvážení všude tam, kde naše teorie naznačuje, že pozorované chování, výkony či odpovědi mohou být spíše výsledkem určité kombinace několika důležitých charakteristik než projevem toho, že člověk má vyšší či nižší úroveň jednoho spojitého konstruktů.

SOBOTA 11:30–12:30

DOMAIN-SPECIFICITY, MEASUREMENT INVARIANCE, AND PSYCHOMETRIC G IN THE FLYNN EFFECT: THE NATURE OF CROSS-TEMPORAL INTELLIGENCE TEST SCORE CHANGES

Jakob Pietschnig (v angličtině; české titulky budou zajištěny)

Universität Wien

Bylo zjištěno, že změny výsledků testů IQ v jednotlivých generacích (tj. Flynnův efekt) byly po většinu 20. století převážně pozitivní. Důkazy však ukazují, že Flynnův efekt se v posledních 40 letech stává stále méně konzistentním, což vedlo některé výzkumníky k úvahám o (blížící se) globální stagnaci či dokonce zvratu v růstu výsledků testů.

Ačkoli se může zdát lákavé interpretovat nedávno se objevující trendy doslovně a vnímat je jako důsledek světa, který se stává kognitivně méně schopným, zohlednění doménové specifičnosti, (ne)invariance měření a role faktoru g naznačuje něco jiného. Například v minulém výzkumu byly změny výsledků testů převážně rámcovány z hlediska taxonomie krystalizovaného a fluidního IQ ve smyslu Cattella. V našem moderním chápání lidské inteligence (např. ve smyslu modelu Cattell-Horn-Carroll) byly zavedeny nové domény IQ a naše měření IQ se vyvíjela právě v tomto směru. Tyto vývojové trendy umožnily zkoumat trajektorie v konkrétních doménách v časovém průřezu, čímž se ukázalo, že změny nadřazených širokých schopností mohou zakrývat značnou diferenciaci trajektorií v podřízených specifických schopnostech.

Podobně i často pozorované negativní souvislosti mezi Flynnovým efektem a psychometrickým g naznačují, že zvrát v růstu celkového IQ v některých zemích lze interpretovat jako důsledek časově rostoucí diferenciaci schopností v rámci obecné populace. V tomto příspěvku se budu zabývat empirickými důkazy, které mohou přispět k našemu porozumění povaze, významu a příčinám Flynnova efektu.

ABSTRAKTY PŘEDNÁŠEK: PÁTEK

Programový blok I: pátek 23. října, 9:00–10:15

P Á T E K
9 : 0 0 – 1 0 : 1 5
P 3 1

Distanční testování

Moderuje: Martina Hejduková

Rozvoj počítačových technologií přináší psychologické diagnostice nové možnosti i výzvy, ať už jde o distanční testování, pokročilé počítačově asistované postupy, nebo využití AI. V sekci uslyšíte příspěvky zástupců tří soukromých firem, které digitální technologie využívají při testování klientů odlišnými způsoby a pro různé účely.

MODERNÍ MOŽNOSTI DIGITÁLNÍ PSYCHODIAGNOSTIKY

Adéla Mládková¹, Martina Vašířová¹

¹ SCHUHFRIED

Digitalizace psychologické diagnostiky přináší nové možnosti nejen v administraci a vyhodnocování testů, ale také v samotném zachycení psychologického výkonu. Příspěvek představí Vienna Test System (VTS) společnosti SCHUHFRIED a ukáže, v čem může digitální diagnostika rozšířit klasické metody tužka–papír. Pozornost bude věnována zejména standardizaci, objektivitě a automatizovanému vyhodnocování, ale také měření parametrů, které klasické metody zachycují obtížněji – například rychlosti a přesnosti reakcí, časového průběhu výkonu, periferního vnímání, pozornosti, paměti či kognitivní flexibility. Digitální prostředí zároveň umožňuje využití adaptivních a multimediálních metod. VTS nachází uplatnění například v klinické a neuropsychologické diagnostice, dopravní psychologii, HR a personální diagnostice, letectví, bezpečnostních složkách, sportu a výzkumu. Cílem příspěvku je ukázat, kdy může digitální diagnostika tradiční testování doplnit a jaké nové informace může diagnostikovi nabídnout.

EPSYCHOLOG: VÝVOJ A PSYCHOMETRICKÉ VLASTNOSTI NOVÉHO ONLINE SCREENINGOVÉHO NÁSTROJE PRO DĚTI

Adam Ťápal¹, Hynek Cígler^{1,2,3}, Michal Jabůrek^{1,2,3}

¹ ePsycholog online, s.r.o.; ² Katedra psychologie FSS MUNI; ³ Institut pro psychologický výzkum FSS MUNI

Cílem příspěvku je představit online službu ePsycholog, která se zaměřuje na zlepšení dostupnosti psychologické péče pro děti v České republice. Jádrem celého systému je screeningový dotazník určený pro rodiče, který na základě jejich výpovědi odhaduje míru rizika, že posuzované dítě trpí obtížemi v pěti hlavních oblastech: ADHD, poruchy autistického spektra (PAS), úzkostně-depresivní poruchy, dyskalkulie a specifické poruchy čtení a psaní. Vývoj nástroje probíhal v letech 2017–2024 a jeho psychometrické parametry se opírají o rozsáhlou standardizační studii realizovanou na vzorku 2346 respondentů. Metoda je založena na dvouparametrovém modelu (2PL) teorie odpovědi na položku (IRT) a využívá principy počítačového adaptivního testování (CAT). Průměrná empirická reliabilita jednotlivých dimenzí screeningu dosahuje hodnoty 0,830. Výsledné skóry jsou interpretovány normativně (pomocí kontinuálního normování metodou Taylových polynomů) i kritériálně. Kritériální interpretace využívá prediktivní probitové modely, které odhadují pravděpodobnost reálného udělení diagnózy odborníkem v praxi. Nástroj sice nenahrazuje komplexní klinické vyšetření, představuje však validní, vědecky podložený a v praxi vysoce efektivní screeningový nástroj pro včasnou detekci rizikových projevů u dětí.

DISTANČNÍ TESTOVÁNÍ – PREVENCE A DETEKCE VYUŽITÍ AI

Martina Hejduková¹, Barbora Daňková¹

¹ TCC online

Jak to vypadá, když kandidát zadá AI asistentovi, aby za něj vyplnil psychodiagnostiku s cílem uspět ve výběrovém řízení na pozici obchodního ředitele? Příspěvek představí možnosti prevence a detekce využívání AI v psychodiagnostice – z pohledu použitých technologických řešení i mechanismů, které mohou její zapojení pomoci odhalit. Zaměří se například na

kontrolní položky, časový snímek vyplňování nebo vztah mezi obtížností úloh a rychlostí odpovědi. Hlavní důraz bude kladen na výkonové testy. Součástí příspěvku budou názorné ukázky a příklady vyplnění diagnostiky s pomocí AI, a to jak bez technických omezení, tak s jejich využitím – u dotazníků i testů. Příspěvek nedává definitivní odpovědi ani návody, ale mapuje dostupné možnosti a otevírá prostor pro další diskusi.

P Á T E K
9 : 0 0 – 1 0 : 1 5
P 2 1 A

Přesnost a rychlost grafomotoriky: od konstruktů k praxi

Moderuje: *Katarína Zvončáková*

Přesnost a rychlost patří mezi stěžejní, ale dosud metodologicky nejednotně uchopené faktory hodnocení grafomotoriky. Zahraniční literatura přináší rozporuplné závěry o jejich vzájemném vztahu, od slabé a nevýznamné souvislosti přes odlišné vývojové trajektorie až po pojetí obou konstruktů jako nezávislých, nebo naopak vzájemně kompenzačních (trade-off). Sekce nabízí pohled na toto téma ze tří úhlů, které se vzájemně doplňují. První příspěvek shrne dosavadní validizační práci na produktových škálách hodnotících kvalitu a čitelnost písma a na procesní škále zachycující kvantitativní charakteristiky psacího pohybu a představí nový přístup, který obě osy spojuje do modelu se čtyřmi kvadranty grafomotorického výkonu. Druhý příspěvek toto pojetí rozpracovává technicky. Ukáže, jak digitalizační tablety umožňují objektivně zachytit proces psaní (kinematiku, dynamiku, časování pohybu) i jeho výsledný produkt, a to i s využitím metod strojového učení. Třetí příspěvek pak na konkrétní kazuistice dítěte předškolního věku demonstruje, jak se tyto přístupy, tabletové měření, standardizované screeniny (MaTeRS, diagnostické materiály J. Bednářové) i expertní klinické posouzení, setkávají v reálné diagnostické praxi. Cílem závěrečné diskuze je zodpovědět otázku, zda a jak lze přesnost a rychlost psaní hodnotit jako propojené, klinicky využitelné konstrukty.

PŘESNOST A RYCHLOST V HODNOCENÍ GRAFOMOTORIKY

Katarína Zvončáková¹

¹ Psychologický ústav AV ČR

Přesnost a rychlost jsou dva stěžejní faktory, které se používají v diagnostice poruch psaní. Příspěvek nejprve představí, jak se s těmito konstrukty pracuje v zahraniční diagnostice. Jejich vzájemný vztah přitom není jednoznačně určen. Zahraniční zdroje přináší rozporuplné závěry, vztah bývá typicky slabý a nevýznamný, s vývojem se dokonce obrací, sleduje odlišné vývojové trajektorie, jindy jde o na sobě nezávislé latentní konstrukty, nebo naopak o vztah typu trade-off. Na pozadí této nejednotnosti příspěvek shrne dosavadní validizační práci na produktových škálách hodnotících kvalitu a čitelnost písma a na procesní škále zachycující kvantitativní charakteristiky psacího pohybu, a to jak u dětí mladšího školního věku, tak v kontextu aktuálně probíhajících projektů zaměřených na grafomotorické dovednosti u dětí předškolního věku. V závěru představíme nový přístup, na kterém v rámci těchto projektů pracujeme a který obě osy, přesnost i rychlost, spojuje do jednoho modelu se čtyřmi kvadranty grafomotorického výkonu.

OBJEKTIVNÍ HODNOCENÍ GRAFOMOTORIKY POMOCÍ DIGITALIZAČNÍCH TABLETŮ

Richard Ladislav^{1,2}, Jiří Mekyska^{1,2}

¹ Psychologický ústav AV ČR; ² Ústav telekomunikací FEKT VUT Brno

Digitalizační tablety umožňují velmi přesně a kvantitativně zachytit nejen výslednou podobu písma či kresby, ale také samotný proces jejich vzniku. Ten lze charakterizovat z hlediska kinematiky pohybu (např. rychlost, zrychlení či švih), dynamiky (např. tlak na hrot pera), času (např. doba samotného psaní či kreslení oproti pauzám souvisejícím s plánováním dalšího tahu) i dalších aspektů, jako jsou tremor, plynulost pohybu nebo variabilita sklonu pera. Paralelně s tím lze objektivně hodnotit také výsledný produkt, a to prostřednictvím geometrických a prostorových charakteristik nebo automatizovaného hodnocení kvality a úhlednosti rukopisu s využitím pokročilých metod strojového učení. V rámci příspěvku představíme principy a možnosti digitálního zpracování písma a kresby a na konkrétních příkladech ukážeme, jak lze tyto technologie využít pro počítačem podporované hodnocení grafomotorických obtíží a poruch psaní u dětí předškolního a školního věku.

GRAFOMOTORICKÉ OBTÍŽE V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU: KAZUISTIKA

Šárka Hlaváčová^{1,2}

¹ Psychologický ústav AV ČR; ² Katedra psychologie PED MUNI

Príspevek na kazuistice dítěte předškolního věku s obtížemi v grafomotorice ukazuje, jak lze k jednomu dítěti přistoupit z více diagnostických úhlů současně. Dítě bylo vyšetřeno pomocí digitalizovaného záznamu psacího/kresebného pohybu (tablet), smyčky, pila a duha, screeningového testu školní připravenosti MaTeRS a diagnostických materiálů J. Bednářové zaměřených na grafomotoriku a školní zralost. Výsledky jsou doplněny expertním klinickým posouzením. Na konkrétních datech demonstrujeme, do jaké míry se jednotlivé metody v obraze dítěte shodují, respektive doplňují či rozcházejí, a jaký přínos má kombinace objektivního procesního měření se standardizovanými screeningy a klinickým úsudkem pro reálnou diagnostickou praxi.

P Á T E K

9 : 0 0 – 1 0 : 1 5

P 2 4 A

Klinická psychologie I

Moderuje: **Hana Celušáková**

První ze sekcí věnovaných zejména klinické psychologii se zaměří na validizační studie nových diagnostických metod a inovativní postupy v diagnostice.

RETROSPEKTIVNÍ MĚŘENÍ ZMĚNY: PŘÍKLAD METODY Q-PC V PSYCHOTERAPEUTICKÉM KONTEXTU

Tomáš Řiháček¹, Hynek Cígler¹

¹ Institut pro psychologický výzkum, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita

Na změnu v kontextu psychologických intervencí (např. psychoterapie) tradičně usuzujeme nepřímou z porovnání stavu klientů před zahájením léčby a po jejím ukončení. Přestože má tento přístup své nesporné výhody, má i své slabiny. V průběhu psychoterapie např. klienti nemusí zažívat pouze změny ve svých symptomech či životní situaci — může se změnit i samotná perspektiva, z níž své symptomy a životní situaci posuzují (fenomén v psychometrice označovaný jako „response shift“). Pokud je stav po léčbě hodnocen z jiné perspektivy než stav před léčbou, stávají se tato dvě měření navzájem neporovnatelnými. Alternativu k tomuto „zlatému standardu“ představuje tzv. přímé, retrospektivní měření změny, které vychází z posouzení směru a velikosti změny samotnými klienty. V rámci tohoto příspěvku budeme ilustrovat princip přímého měření na české verzi Dotazníku osobních změn (Q-PC), jednorázově administrovaného retrospektivního nástroje pro měření výsledků terapie, a na jeho vztahu k tradičnímu nepřímému (pre-post) hodnocení změny na vzorku $N = 222$ klientů psychoterapie.

ADAPTÁCIA A VALIDIZÁCIA SLOVENSKEJ VERZIE ŠKÁLY NA HODNOTENIE EXEKUTÍVNYCH FUNKCIÍ BRIEF2

Margaréta Hapčová¹, Diana Demkaninová², Daniela Turoňová²

¹ Klinika detskej neurológie, Národný ústav detských chorôb; ² Filozofická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave

Behavior Rating Inventory of Executive Function, druhé vydanie (BRIEF2), je medzinárodne uznávaný nástroj na hodnotenie exekutívnych funkcií detí a adolescentov prostredníctvom posudzovacích škál pre rodičov, učiteľov a seba posúdenie. Príspevok predstavuje proces adaptácie a validizácie slovenskej verzie tohto nástroja a overenie jeho psychometrických vlastností pre potreby klinickej a školskej psychodiagnostickej praxe na Slovensku. Na štandardizácii sa zúčastnilo 599 detí a adolescentov vo veku 6-18 rokov spolu s 811 rodičmi a 259 učiteľmi. Proces zahŕňal jazykovú a kultúrnu adaptáciu originálnej verzie, pilotné testovanie, overenie faktorovej štruktúry a vnútornej konzistencie jednotlivých škál, ako aj analýzu konvergentnej a divergentnej validity vo vzťahu k škálam Achenbacha (CBCL6-18 a YSR11-18). Súčasťou štandardizácie bola tvorba slovenských populačných noriem diferencovaných podľa veku a pohlavia. V príspevku sa venujeme aj praktickým skúsenostiam so zberom dát, špecifikám administrácie u slovenskej populácie a odporúčaniam pre interpretáciu výsledkov v klinickom a školskom prostredí. Poukážeme aj na limity slovenskej verzie a na využitie tohto nástroja. Príspevok je určený psychológom a odborníkmi, ktorí pri svojej praxi hodnotia exekutívne funkcie detí a adolescentov a hľadajú validizovaný nástroj dostupný v slovenskom jazyku.

VÝZNAM KRITÉRIA A PRI IDENTIFIKÁCIÍ PTSD PO PÔRODE: ANALÝZA CBITS

Hana Celušáková¹, Michal Hajdúk¹

¹ Katedra psychológie Filozofická fakulta Univerzita Komenského v Bratislave

Ciele: Posttraumatická stresová porucha po pôrode (PTSD) vyžaduje splnenie diagnostických kritérií vrátane kritéria A – vnímaného ohrozenia života ženy alebo dieťaťa počas pôrodu. Cieľom bolo overiť, či ženy bez splnenia kritéria A, avšak s vysokou mierou ťažkostí v City Birth Trauma Scale (CBITS), vykazujú porovnateľnú symptomatológiu ako ženy spĺňajúce všetky diagnostické kritériá. Metódy: Vzorku tvorilo 533 žien na materskej dovolenke, rozdelených podľa CBITS do troch skupín: 0 – bez PTSD ($n = 445$), 1 – všetky kritériá okrem A ($n = 59$), 2 – všetky kritériá vrátane A ($n = 29$). Skupiny boli porovnané v depresii (EPDS), úzkosti (GAD-7), spokojnosti s pôrodom, náročnosti starostlivosti o dieťa, spôsobe pôrodu a v subškálach pôrodne špecifických (CBITS BRS) a všeobecných (CBITS GS) symptómov. Výsledky: Skupina 0 sa významne líšila od skupiny 1 a 2 vo všetkých klinických premenných (Kruskal-Wallis $p < .001$). Medzi skupinami 1 a 2 neboli zistené štatisticky významné rozdiely v depresii, celkovom CBITS skóre ani v žiadnej z piatich subškál ($p > .15$); hraničné rozdiely v úzkosti a náročnosti starostlivosti stratili význam po Holmovej korekcii. CBITS BRS odlišovali obe symptomatické skupiny od skupiny 0 nezávisle od depresie/úzkosti ($\eta^2 = 0,37$), zatiaľ čo CBITS GS rozlišovali skupiny len slabšie ($\eta^2 = 0,03$). Multinomialná regresia potvrdila CBITS BRS, nie CBITS GS, ako hlavný prediktor príslušnosti k obom symptomatickým skupinám ($OR = 1,31$ a $1,36$; $p < .001$). Sekcia bola asociovaná špecificky so skupinou 2 ($OR = 4,40$; $p = .005$), nie skupinou 1 ($p = .376$). Záver: Ženy so symptomatológiou PTSD bez kritéria A predstavovali klinicky významnú skupinu, ktorá sa od žien spĺňajúcich všetky diagnostické kritériá nelíšila v žiadnej sledovanej premennej. Striktné uplatňovanie kritéria A môže viesť k nezachyteniu klinicky významnej PTSD symptomatológie po pôrode, najmä pri pôrodoch bez zjavného ohrozenia, čo podporuje význam skúmania jeho citlivosti.

Programový blok III: pátek 23. října, 13:30–14:45

P Á T E K
13 : 30 – 14 : 45
P 31

Vývojové souvislosti jazyka a gramotnosti v psychodiagnostice I

Moderuje: *Gabriela Málková*

Diagnostika jazykových dovedností a jejich rozvoje, včetně porozumění řeči a její produkce, je svébytnou součástí diagnostiky napříč několika vědními obory. V rámci konferenčního programu jsou příspěvky zaměřené na tuto oblast rozděleny do tří sekcí, toto je první z nich.

BDTJ: VÝVOJOVÁ VÝCHODISKA, KONCEPCE A KONSTRUKCE TESTOVÉ BATERIE

Gabriela Málková¹, Alžběta Zemánková², Filip Smolík³

¹ Anglo-Americká vysoká škola; ² FK VFN 1. LF UK Praha; ³ PsÚ AV Praha

Baterie diagnostických testů jazyka (BDTJ) je určena pro hodnocení jazykových a předčtenářských schopností dětí přibližně ve věku 3–8 let. Představuje první standardizovanou psychodiagnostickou baterii v českém prostředí koncipovanou pro komplexní hodnocení těchto schopností v širokém vývojovém období od předškolního věku po počátky školní docházky. Její koncepce umožňuje zachytit více vzájemně souvisejících složek jazykového vývoje a současně schopnosti, které představují důležité předpoklady pro osvojování počáteční gramotnosti. Příspěvek představí teoretická a metodologická východiska, která určovala koncepci baterie a výběr diagnostikovaných schopností, a základní principy její konstrukce. Pozornost bude věnována struktuře a organizaci celé baterie, principům práce s jednotlivými diagnostickými úlohami a systému podporujícímu uživatele při výběru vhodných částí baterie a interpretaci získaných výsledků. Konstrukční principy BDTJ budou podrobněji ilustrovány na předčtenářské části baterie, včetně ukávek vybraných úloh a principů jejich administrace, vyhodnocení a interpretace. Příspěvek tak ukáže, jak jsou vývojová a teoretická východiska BDTJ promítnuta do konkrétní struktury diagnostického nástroje a způsobu jeho využití při hodnocení individuálního vývoje dítěte.

BDTJ: STANDARDIZACE, PSYCHOMETRICKÉ VLASTNOSTI A VALIDITA TESTOVÉ BATERIE

Filip Smolík¹, Gabriela Málková², Alžběta Zemánková³

¹ Psychologický ústav AV ČR; ² Anglo-Americká vysoká škola; ³ Foniatriká klinika 1. LF UK a VFN Praha

Příspěvek navazuje na představení vývojových a konstrukčních východisek BDTJ a zaměřuje se na psychometrické charakteristiky baterie a empirickou evidenci podporující interpretaci jejích výsledků. Struktura a konstrukční logika BDTJ budou podrobněji ilustrovány na jazykové části baterie, včetně jejího vztahu k existujícím zahraničním diagnostickým metodám, jejichž struktura a obsah představovaly jedno z východisek jejího vývoje. Představeny budou výsledky normalizační studie ($N = 875$) a dostupné údaje o reliabilitě, konstruktové a kritériální validitě jednotlivých částí baterie. Pozornost bude věnována rovněž způsobu zpracování vývojových norem, včetně postupů využitých při vyhlazování věkových norem a konstrukci růstových křivek. Nad rámec údajů publikovaných v manuálu budou prezentovány výsledky studie zahrnující 150 dětí rozdělených do tří skupin, kterým byla administrována většina subtestů BDTJ spolu se subtesty Kostky a Slovník z WISC-III. Soubor zahrnuje skupinu 50 dětí s vývojovou poruchou jazyka (DLD) a dvě kontrolní skupiny, vytvořené na základě shody ve věku, respektive ve výkonu ve slovníkovém subtestu BDTJ. Tato data umožňují dále posoudit validitu a interpretační možnosti BDTJ při hodnocení jazykových schopností dětí s typickým i narušeným vývojem.

TRS/OPAV – VÝVOJ A PSYCHOMETRICKÉ OVĚŘENÍ DIAGNOSTICKÉHO NÁSTROJE

Lukáš Čunek¹, Filip Smolík¹, Matěj Seifert²

¹ Psychologický ústav AV ČR; ² Národní pedagogický institut České republiky

Test receptivního slovníku (TRS) a úloha Opakování vět (OPAV) tvoří krátkou diagnostickou baterii zaměřenou na hodnocení osvojování lexikální a strukturní složky jazykových znalostí u dětí přibližně ve věku 3,5–8 let. Původní orientační normy nebyly založeny na dostatečně reprezentativním vzorku. Příspěvek proto představí postup a výsledky nového normování, založeného na datech od více než 900 dětí s typickým vývojem z mateřských a základních škol napříč Českou republikou. Součástí získaných dat je rovněž soubor nejméně 400 dětí s různými formami vývojového opoždění a vývojových poruch, který umožňuje posoudit citlivost obou metod vůči vybraným klinickým diagnózám. Příspěvek představí základní psychometrické charakteristiky obou částí baterie, zejména jejich reliabilitu a vnitřní validitu, vzájemné vztahy mezi výsledky a vztahy k souběžně administrovaným měřítkům krátkodobé paměti. Pozornost bude věnována rovněž metodickému a technickému řešení vyhlazování věkových norem a konstrukci růstových křivek.

P Á T E K
13:30 – 14:45
P 21 A

Psychometrika II (workshop): Zkušenosti a poznatky z konstrukce psychodiagnostických dotazníků

Martin Dolejš

Workshop se bude věnovat vývoji a konstrukci kvalitních měřicích psychodiagnostických nástrojů. Účastníci se seznámí s klíčovými principy a pokyny pro navrhování dotazníků, zejména těch vlastní konstrukce. Součástí budou praktické poznatky o formulaci položek s ohledem na specifika cílových skupin, demonstrace rozličných typů položek a odpovědních škál a přípravy úvodních instrukcí. Přednášející se podělí o své zkušenosti s vývojem nástrojů, představí osvědčené postupy, upozorní na běžné překážky a úskalí. Důležité místo zaujme vizuální podoba, formální struktura a nezbytné součásti každého kvalitního psychodiagnostického dotazníku. Prostřednictvím interaktivních cvičení si posluchači uvědomí typické chyby při konstrukci jednotlivých částí dotazníků. Budou moci prostudovat konkrétní příklady již hotových nástrojů a porovnat jejich počáteční verze s finálními podobami připravenými k nasazení. Workshop nabídne prostor pro otázky a diskuzi o obsahu, položkách, odpovědích a designu dotazníků. Workshop uvede účastníky do problematiky vývoje dotazníků a je určený těm, kdo chtějí vědět více o tom, jak se dotazníky konstruuje a chtějí se této činnosti v budoucnu věnovat.

M-SKÓRE. PŘEDSTAVENÍ NOVÉHO, INOVATIVNÍHO SKÓRU PRO RYCHLOSTNÍ TESTY

Hynek Cígler¹

¹ *Institut pro psychologický výzkum, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita*

Při vývoji rychlostních či časovaných testů (např. rychlost čtení, počítání či obecně práce s podnětovým materiálem) má autor k dispozici v zásadě dvě možnosti. Buď všichni respondenti dostanou stejný podnětový materiál a administrátor měří čas, nebo je dán časový limit a administrátor zaznamenává množství zpracovaných podnětů. Je nicméně zjevné, že ani čas, ani počet zvládnutých položek nejsou přímo úměrně spjaté s úrovní latentního rysu, která pozorovaný výkon způsobuje. Existují přitom psychometrické modely, které rychlost práce parametrizují na dostatečné úrovni. My jsme při vývoji baterie BACH: Testy školních dovedností využili lognormální model časů odpovědí (LRT; van der Linden, 2006; 2017). Ten operacionalizuje psychický rys ve fyzikálním smyslu jako „rychlost práce“ na podnětovém materiálu určité psychické „délky“ za jednotku času. Posluchačům model vysvětlíme včetně jeho předpokladů a odhadu pomocí běžné konfirmační faktorové analýzy. Zejména ale představíme M-skóre jako základní výstup LRT, které jsme vyvinuli po vzoru W-skóre dobře známého z baterie Woodcock-Johnson. Přestože pro odhad modelu jsou nutná položková data (rychlost práce respondentů na jednotlivých položkách či blocích položek), pro odhad M-skóre při běžné, individuální diagnostice postačuje pouze celkový čas práce a seznam administrovaných položek. Ukážeme, jak lze model použít při čištění dat a identifikaci nápadně zrychlujících či zpomalujících respondentů. Nakonec představíme i unikátní „index relativní rychlosti“ (RSI), odvozený po vzoru indexu relativní úspěšnosti (RPI). Protože je M-skóre poměrovou veličinou s jasně definovanou absolutní nulou, RSI reprezentuje procentuální nárůst nebo pokles rychlosti práce oproti průměrným respondentům stejného věku.

SPOJITÉ NORMOVÁNÍ S POSTSTRATIFIKACÍ V ISOPHI 5-7 V2

Jiří Štipl¹, Simona Pekárková^{1,2}, Martina Švandová^{1,2}

¹ *iSophi Education*; ² *Katedra psychologie FF UK*

V diagnostice předškolních dětí je věk klíčovým hlediskem interpretace, rozdíl několika měsíců může podstatně měnit naše očekávání podaného výkonu. Běžné normy založené na diskretních věkových kategoriích ale vytváří hrubé srovnávací skupiny s arbitrárními hranicemi. V tomto příspěvku představíme na rozsáhlých českých datech (přes 80 000 unikátních dětí) z pedagogické diagnostiky iSphi 5-7 postup spojitěho zohlednění věku při tvorbě norem s poststratifikací. Postup normování kombinuje IRT modelování položkových dat s polynomiální predikcí latentního výkonu jako funkce věku. IRT zde slouží jako psychometrický model odhadu schopnosti, který zároveň obchází problémy vyskytující se při přímém modelování kvantilových křivek empirických distribucí hrubých skóre. Výsledné normy se mapují zpět na hrubé skóre, aby mohly být použity i při administraci typu „tužka a papír“ při zachování některých výhod komplexního skórovacího modelu. Výstupem jsou spojitě kvantilové 2D „křivky“, které popisují kompletní výkonnostně-věkový prostor pro daný hrubý skóre. Druhá část příspěvku se zaměří na poststratifikaci. V praxi sbíraná diagnostická data nemusí odpovídat struktuře cílové populace, např. některé regiony, typy škol či věkové skupiny mohou být zastoupeny disproportčně méně či více v normativním vzorku, specifickým problémem jsou navíc děti s odkladem školní docházky. Ukážeme, jak na základě dat ČSÚ, ČŠI, CERMAT a MŠMT o vzdělávací a ekonomické struktuře regionů lze lépe aproximovat kompletní populaci dětí v českém předškolním vzdělávání.

VYHODNOCOVÁNÍ TESTŮ ČŠI

Jiří Dvořák¹

¹ *Česká školní inspekce*

Česká školní inspekce realizuje rozsáhlá zjišťování výsledků vzdělávání žáků základních a středních škol. Příspěvek představuje metody, které jsou při vyhodnocování těchto šetření používány. Vyhodnocování didaktických testů České školní inspekce vychází z analýzy latentních tříd (LCA) realizované naivním bayesovským klasifikátorem — přístupu, který se v testologické literatuře označuje též jako measurement decision theory (MDT). Žák je namísto odhadu spojitě latentní schopnosti přímo klasifikován do jedné z předem definovaných výkonnostních kategorií. Vedle základního modelu příspěvek představuje dvě rozšíření, která umožňují jeho širší uplatnění na reálné testy. Prvním je vyhodnocování polytomních

odpovědí, tedy rozlišení odpovědi správné, částečně správné, nesprávné, vynechané a nedosažené. Druhým je transformace hodnot složených položek do vektorové podoby; jednotná reprezentace napříč různými typy úloh dovoluje zanedbat vybrané části odpovědi, a tím zobecnit vyhodnocování s částečným skóre (partial credit). Hlavní předností popsaného přístupu je zejména přímá interpretovatelnost výstupu v podobě zařazení do výkonnostní kategorie.

P Á T E K

13 : 30 – 14 : 45

U 4 1

Panelová diskuze: Psychiatrizace

Panelová diskuze volně navazuje na plenární přednášku Vojtěcha Pišla „*Negativní důsledky plošného screeningu duševního zdraví*“. Budeme hledat odpovědi na to, jaké jsou nezamýšlené negativní důsledky plošného screeningu duševního zdraví. Jaký dopad mohou mít falešně pozitivní výsledky a nadměrná diagnostika? Přispívá plošný screening k postupnému rozšiřování významu psychologických a psychiatrických pojmů na stále mírnější a širší okruh zkušeností, a má to nějaké negativní konsekvence (concept-creep)? Může plošný screening nejen zachycovat existující obtíže, ale také spoluutvářet způsob, jakým své prožívání chápeme a pojmenováváme?

Programový blok IV: pátek 23. října, 15:00–16:30

P Á T E K

15 : 00 – 16 : 30

P 3 1

Intelligence I

Moderuje: **Michal Jabůrek**

Adaptace inteligenční baterie WISC-V do českého jazyka byla bezesporu jedním z nejvýznamnějších počinů posledních let na poli psychologické diagnostiky, který zásadním způsobem ovlivňuje podobu diagnostické praxe. Programový výbor proto oslovil distributora testu, společnost Testcentrum, a další relevantní experty s prosbou o příspěvek. Změny v páté revizi Wechslerových testů pro děti představí Karolína Malá, školitelka kurzů WISC-V. Nezávislé zhodnocení psychometrických parametrů české adaptace nabídnou psychometrikové Daniel Dostál a Kryštof Petr. Sekci doplní představení počítačové screeningové baterie Invenio.

INVENIO: OD HERNÍHO SCREENINGU NADÁNÍ K ANALÝZE PRŮBĚHU TESTOVÁNÍ

Michal Jabůrek¹, Ondřej Straka¹, Šárka Portešová¹

¹ INPSY FSS MU, Invenio Plus

Invenio je komplexní diagnostický systém, který umožňuje skupinové testování kognitivních schopností, školních dovedností a vybraných socio-emočních charakteristik. Systém vznikl na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity a je tvořen jednotlivými testy konstruovanými jako jednoduché diagnostické hry, jejichž cílem je zvýšit motivaci respondentů a snížit testovou úzkost. V oblasti kognitivních schopností systém vychází z Cattellova–Hornova–Carollova (CHC) modelu, přičemž jednotlivé hry jsou zaměřeny na dílčí schopnosti, např. fluidní inteligenci, prostorové schopnosti či efektivitu učení. Administrace probíhá v internetovém prohlížeči a umožňuje současné vyšetření celé skupiny žáků. Výsledkem není jediné celkové skóre, ale profil dílčích schopností doplněný o výstupy určené rodičům, škole a odborníkům. Příspěvek stručně představí základní koncept systému a jednotlivé diagnostické hry, možnosti využití Invenia při systematickém screeningu mimořádného nadání a jeho další plánované směry. Pozornost bude věnována také aktuálně řešenému projektu GAČR zaměřenému na využití procesních dat z průběhu testování. Jejich analýza by měla umožnit lépe porozumět způsobům, jakými děti úlohy řeší, a identifikovat potenciálně aberantní průběhy testování, například careless responding nebo vzorce související s potížemi v udržení pozornosti.

SROVNÁNÍ WISC-III A WISC-V POHLEDEM KLINICKÉ PRAXE

Karolína Malá^{1,2}

¹ Psychiatrická nemocnice v Dobřanech; ² IPVZ

V r. 2024 byl společností Hogrefe Testcentrum vydán dlouho očekávaný nástroj na měření inteligence u dětí WISC-V. Byl pečlivě standardizován na vzorku 857 dětí v 11 věkových skupinách. Proběhly ověřovací studie na specifických skupinách dětí. Příspěvek přináší představení WISC-V a zaměřuje se na porovnání WISC-III a WISC-V. WISC-V má novou strukturu i novou terminologii, přináší oproti WISC-III nové subtesty. Praktická práce s WISC-V rovněž ukazuje, že zkušenosti nabyté v rámci administrace, vyhodnocení a interpretace WISC-III jsou někdy jen částečně přenositelné do práce s WISC-V. V příspěvku bude demonstrováno, jakým způsobem je WISC-V použitelný v praxi u dětí ve vybraných klinických populacích, a to s důrazem na jeho diagnostický přínos.

ČESKÁ ADAPTACE WISC-V: CO LZE VYČÍST Z TECHNICKÉ DOKUMENTACE?

Daniel Dostál¹, Kryštof Petr¹

¹ Katedra psychologie, Filozofická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci

WISC-V patří mezi nejvýznamnější nástroje individuální diagnostiky kognitivních schopností dětí a jeho zavedení do českého prostředí proto klade vysoké nároky nejen na jazykovou a kulturní adaptaci, ale také na kvalitu standardizace a psychometrické dokumentace. Příspěvek se zaměří na technické aspekty české adaptace WISC-V a na informace, které o jejich kvalitě poskytuje dostupná dokumentace českého standardizačního projektu. Pozornost bude věnována zejména procesu adaptace položek, konstrukci českých norem a standardizačního souboru, způsobům odhadu reliability a přesnosti měření a dokladům o vnitřní struktuře a validitě metody. Při posuzování těchto oblastí budeme vycházet z obecných principů hodnocení psychodiagnostických metod, mimo jiné z rámce doporučení EFPA využívaného také při recenzování metod v časopise Testforum. Cílem není podat úplnou recenzi WISC-V ani hodnotit jeho klinickou užitečnost, ale ukázat, jaké otázky je vhodné klást při posuzování technické kvality lokální adaptace etablovaného zahraničního testu a nakolik dostupná dokumentace umožňuje na tyto otázky odpovědět.

P Á T E K
15 : 00 – 16 : 30
P 2 1 A

Vývojové souvislosti jazyka a gramotnosti v psychodiagnostice II

Moderuje: **Gabriela Málková**

Diagnostika jazykových dovedností a jejich rozvoje, včetně porozumění řeči a její produkce, je svébytnou součástí diagnostiky napříč několika vědními obory. V rámci konferenčního programu jsou příspěvky zaměřené na tuto oblast rozděleny do tří sekcí, toto je druhá z nich. Do sekce je z organizačních důvodů navíc zařazen příspěvek o nových psychodiagnostických metodách z produkce katedry psychologie FF UPOL určených převážně pro adolescenty.

NOVÉ PSYCHODIAGNOSTICKÉ METODY Z PRODUKCE KATEDRY PSYCHOLOGIE FF UP

Martin Dolejš¹

¹ Katedra psychologie FF UP v Olomouci

V přednášce představíme portfolio psychodiagnostických metod, které dlouhodobě vyvíjíme na Katedře psychologie FF UP v rámci naší laboratoře osobnostních charakteristik. Informujeme posluchače o možnostech jejich využití, způsobech administrace a formálních charakteristikách diagnostických nástrojů. Posluchači se také dozví, jak metody získat a kde jsou dostupné. Představíme základní psychometrické parametry metod, různé jazykové adaptace těchto nástrojů a výsledky zahraničních standardizací. V současnosti nabízíme řadu kvalitně standardizovaných nástrojů: Dotazník vztahu k jídlu (DVJ), Test Hanojské věže pro diagnostiku exekutivních funkcí, Škálu mapování hodnot (SMH-15), Dotazník sebepojetí (DOS), Škálu depresivity (SDDSS) a Škálu agresivity (SADSS). Součástí přednášky bude přehled metod připravovaných k vydání: Dotazník vztahové vazby, Dotazník výchovných stylů, Screening vztahu ke svému tělu a osobě (SVSTSS) a Dotazník kyberagrese (CAS).

Grant: IGA_FF_2025_002 - TYPY VZŤAHOVÝCH VÄZIEB A ICH INTERAKCIA S VÝCHOVNÝM ŠTÝLOM V RODINE A OSOBNOSTNÝMI RYSMI ČESKÝCH STARŠÍCH DETÍ A MLADŠÍCH ADOLESCENTOV

MABEL: MULTILINGVÁLNÍ DIAGNOSTIKA PŘEDPOKLADŮ ROZVOJE GRAMOTNOSTI – OD TESTOVÉ BATERIE KE SCREENINGU

Gabriela Málková¹, Daniela Zichová²

¹ *Anglo-Americká vysoká škola; ² MŠ Ratolest Velké Popovice*

Příspěvek představí aktuální podobu multilingvální diagnostické baterie MABEL (Multilanguage Assessment Battery of Early Literacy; Caravolas et al., 2019), určené pro hodnocení dětí ve věku 5–8 let. MABEL se zaměřuje především na včasnou identifikaci klíčových předpokladů rozvoje počátečního čtení a psaní a rizikových faktorů, které mohou jejich osvojování nepříznivě ovlivňovat. Koncepte MABEL vychází z výzkumně podloženého modelu tří základních komponent rozvoje gramotnosti (Triple Foundation Model; Caravolas et al., 2012; Caravolas & Samara, 2015), který vymezuje klíčové dovednosti podílející se na osvojování čtení a psaní napříč různými ortografiemi. Jeho operacionalizace v rámci MABEL umožňuje systematicky hodnotit tyto předpoklady v současnosti již v osmi evropských jazycích. Příspěvek shrne podstatné poznatky a zkušenosti z dosavadního využívání testové baterie MABEL. Hlavní pozornost bude věnována současnému rozšiřování systému, zejména vývoji a ověřování screeningového souboru MiniMABEL. Ten je koncipován jako nástroj pro časnou identifikaci dětí se zvýšeným rizikem obtíží v počáteční gramotnosti, využitelný nejen psychology a dalšími odborníky pracujícími s psychodiagnostickými metodami, ale také pedagogy a pracovníky školských poradenských služeb. Vývoj MiniMABEL tak směřuje k širšímu zpřístupnění výzkumně podloženého screeningu v běžné pedagogické a poradenské praxi a k včasnému rozpoznání dětí, u nichž je vhodné navázat podrobnějším odborným vyšetřením.

PORTEX: VÝVOJOVÁ A PSYCHOMETRICKÁ VÝCHODISKA DIAGNOSTIKY POROZUMĚNÍ TEXTU

Anna Kucharská¹, Klára Špačková¹

¹ *Pedagogická fakulta UK, Praha*

V diagnostice čtenářských obtíží bývá značná pozornost věnována předpokladům osvojování čtení a úrovni dekodování. Základním cílem čtení je však porozumění – čteme proto, abychom porozuměli významu textu. Právě tato perspektiva představovala jedno z hlavních východisek při tvorbě diagnostické baterie PorTex (Kucharská et al., 2021), určené pro hodnocení gramotnostních dovedností žáků 1.–5. ročníku základní školy. Příspěvek představí způsob, jakým bylo v rámci baterie PorTex uchopeno porozumění textu, a teoretická a diagnostická východiska, která vedla k zařazení jednotlivých nástrojů. Koncepte baterie vychází z tradičního Jednoduchého modelu čtení (Simple View of Reading; Gough & Tunmer, 1986), který zdůrazňuje vztah mezi dekodováním a jazykovým porozuměním. Diagnostická koncepte PorTex proto zohledňuje nejen úroveň dekodování, ale také jazykové schopnosti podílející se na úspěšném čtení s porozuměním. Pozornost bude věnována jednotlivým modalitám porozumění – poslechu s porozuměním, hlasitému čtení s porozuměním a tichému čtení s porozuměním – a sledovaným procesům porozumění, zejména vyhledávání informací, vyvozování a interpretaci. Tyto oblasti budou představeny ve vývojových souvislostech a ve vztahu k dalším aspektům rozvoje porozumění čtenému textu. Součástí příspěvku bude rovněž zhodnocení základních psychometrických charakteristik vytvořených diagnostických nástrojů a diskuse možností jejich využití v poradenské praxi.

RANÁ GRAMOTNOST A MATEMATICKÉ ZRUČNOSTI V PRVOM ROČNÍKU: VÝSKUMNÉ VZŤAHY A IMPLIKÁCIE PRE PEDAGOGICKÚ PRAX A TESTOVANIE

Sebastian Dlhóš¹

¹ *Fakulta psychológie, Paneurópska vysoká škola, Bratislava, Slovenská republika*

Raná gramotnosť a matematické zručnosti žiaka predstavujú základné piliere jeho úspešného štúdia v budúcnosti. Cieľom príspevku je preskúmať vzájomné vzťahy medzi jazykovo-kognitívnymi a ranými matematickými schopnosťami u detí na konci prvého ročníka základnej školy. Výskumný súbor tvorí 45 detí. Výskumná batéria zahŕňala objektívne miery ranej gramotnosti z batérie MABEL (Obrázkovo-slovný test čítania, Písanie zložitých slov) a nástroj TEMAG pre mapovanie raných matematických schopností. Tieto objektívne výkonové testy boli doplnené o Dotazník učiteľa, v ktorom pedagógovia hodnotili úroveň hovorenej reči, čítania a písania u jednotlivých žiakov. Príspevok sa zameriava na analýzu získaných dát s osobitným dôrazom na konfrontáciu reálneho výkonu dieťaťa a subjektívneho posúdenia jeho kompetencií zo strany učiteľa. Osobitý zámer kladieme na priamy presah výskumných zistení do diagnostickej praxe. Na základe identifikovaných vzťahov budeme diskutovať o konkrétnych dôsledkoch pre pedagogické a psychologické testovanie. Predstavíme, ako možno tieto zistenia využiť pri zefektívnení diagnostického procesu, aké sú jednotlivé limity testov, napríklad v podobe nadhodnocovania či podhodnocovania žiaka. Prezentované závery ponúknu pohľad na to, ako zmysluplne prepájať objektívne testovanie výkonu a pedagogické pozorovanie v rámci komplexnej diagnostiky školských zručností.

P Á T E K
1 5 : 0 0 – 1 6 : 3 0
P 2 4 A

Diagnostika osobnosti

Moderuje: **Václav Linko**

Sekce představí tvorbu a validizaci nástrojů pro hodnocení osobnostních charakteristik v různých oblastech praxe.

MERANIE UVAŽOVANIA A ROZHODOVANIA SA ŽIAKOV V OBLASTI ÚCTY K DRUHÝM

Lucia Kočišová¹, Martin Brestovanský¹, Anna Sádovská¹, Veronika Javorková¹, Marek Wiesenganger¹, Andrej Rajský¹

¹ *Katedra pedagogických štúdií, Pedagogická fakulta, Trnavská univerzita*

Morálne usudzovanie je najčastejšie merateľnou zložkou morálky človeka. Pre jeho zisťovanie sa používajú dilematické príbehy, ktoré sú však zväčša abstraktné a všeobecné. Tým sa následne nedá zachytiť morálne uvažovanie človeka o konkrétnych situáciách, ktoré by mu boli zároveň vekovo aj prostredím (krajinou) blízke. Možným priblížením sa ku konkrétnemu konaniu sú tzv. sprostredkujúce koncepty (intermediate concepts) (Rest, Narvaez, 1994), ktoré boli využité pri tvorbe nástroja Ad-ICM zisťujúceho morálne usudzovanie adolescentov v oblasti cností charakteru (Thoma et al., 2013). Tento prístup využívame aj my so zameraním sa konkrétne na jednu cnosť – rešpekt k druhým. Príspevok predstavuje vývoj a psychometrické overenie nástroja pre zisťovanie úrovne rešpektu k druhým u žiakov druhého stupňa ZŠ. Nástroj tvoria štyri situačné dilemy zachytávajúce rôzne podoby rešpektu k druhým, diferencované do štyroch úrovni vychádzajúcich z teórií vývinu cnosti (Aristoteles, EN; Sanderse, 2015). Žiaci hodnotia možnosti konania a ich zdôvodnenia na 5-bodovej Likertovej škále a následne vyberajú a zoradujú najlepšie a najhoršie z nich. Dilemy vytvorili traja výskumníci a posudzovali ich ďalší traja výskumníci. Po pilotnom overení u žiakov 6. a 7. ročníka ($N = 127$) bol nástroj upravený a administrovaný ďalším 129 žiakom v rovnakých ročníkoch (67 dievčat). Psychometrické overovanie zahŕňalo položkovú analýzu, vnútornú konzistenciu a vzťahy s morálnou identitou (Aquino & Reed, 2002) a sociálnou žiaducnosťou (Baxter et al., 2004). Nástroj ponúka situačne orientovaný spôsob posudzovania rešpektu k druhým a zároveň popis jeho vývoja môže poslúžiť ako východisko pre tvorbu podobne zameraných nástrojov. Využiteľný je pre členov Školského podporného tímu ako aj pre učiteľov etickej a občianskej náuky.

NÁSTROJE PRO POSOUZENÍ PSYCHOSOCIÁLNÍHO FUNGOVÁNÍ MLADÝCH SPORTOVČŮ: PSYCHOMETRICKÉ VLASTNOSTI ČESKÝCH VERZÍ PISQ, SMS-6 A EPOCH

Jana Novotná¹, Martin Komarc¹, Kristýna Rusnáková¹, Vendula Redlichová¹

¹ *Fakulta tělesné výchovy a sportu, Univerzita Karlova*

Posouzení psychosociálního fungování mladých sportovců vyžaduje nástroje s doloženými psychometrickými vlastnostmi v příslušném jazykovém prostředí a cílové populaci. Teorie sebedeterminace nabízí rámec pro propojení sociálního kontextu, uspokojení základních psychologických potřeb, kvality motivace a psychické pohody. V této perspektivě lze rodičovské zapojení, sportovní motivaci a wellbeing chápat jako vzájemně související oblasti, jejichž měření může přispět k porozumění zkušenostem mladých sportovců. Cílem příspěvku je představit širší odborné veřejnosti výsledky a dosavadní průběh psychometrického ověřování českých verzí tří dotazníkových nástrojů, kterým se náš výzkumný tým v posledním období věnoval. Parental Involvement in Sport Questionnaire (PISQ) zachycuje sportovcem vnímané rodičovské chování a zapojení do sportu, Sport Motivation Scale-6 (SMS-6) rozlišuje jednotlivé formy sportovní motivace a EPOCH Measure of Adolescent Well-Being hodnotí pozitivní stránky psychického fungování adolescentů. U jednotlivých metod budou stručně představeny jejich zaměření, charakteristiky validačních souborů a hlavní zjištění týkající se faktorové struktury a reliability, případně invariance měření. Závěrem budou shrnuty možnosti a limity využití těchto metod ve sportovněpsychologickém výzkumu a praxi, se zvláštním důrazem na rozsah dosavadních dokladů a přenositelnost zjištění mezi věkovými skupinami. Tato práce je podpořena grantem GAUK 10425.

SLOVENSKÁ ADAPTÁCIA INVENTÁRA PI-99: PROCES ADAPTÁCIE A PREDBEŽNÉ PSYCHOMETRICKÉ ZISTENIA

Peter Babinčák¹, Monika Kačmárová¹, Marianna Berinšterová¹, Jaroslava Babjáková¹, Michaela Parišáková¹

¹ *Inštitút psychológie, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove*

Primárne presvedčenia o svete (primals) predstavujú všeobecné presvedčenia o celkovej povahe sveta, napríklad o tom, do akej miery je svet bezpečný, príťažlivý alebo živý. Na rozdiel od teoretických koncepcií zameraných na jedno špecifické

presvedčenie, akým je viera v spravodlivý svet (belief in a just world), teória primárnych presvedčení pokrýva širšie univerzum presvedčení o svete. Ide o pomerne novú koncepciu (Clifton et al., 2019), pričom na Slovensku v súčasnosti chýba adaptovaný nástroj na hodnotenie primárnych presvedčení o svete. Cieľom príspevku je predstaviť proces adaptácie Inventára primárnych presvedčení o svete PI-99 do slovenského jazykového a kultúrneho prostredia a prvé výsledky jeho psychometrického overovania. Výskumnú vzorku tvorilo 1 025 respondentov, pričom kvótnymi kritériami výberu boli vek a rod. Slovenská verzia nástroja obsahovala okrem pôvodných 99 položiek ďalších 48 kandidátskych položiek pokrývajúcich 26 primárnych presvedčení o svete. V príspevku bude opísaný proces jazykovej a obsahovej adaptácie nástroja, tvorba doplňujúcich položiek a postup psychometrického vyhodnotenia. Predstavené budú výsledky položkovej analýzy a predbežných analýz realizovaných na kalibračnej polovici vzorky so zameraním na psychometrické vlastnosti položiek a predbežnú štruktúru slovenskej verzie nástroja. Na príklade jedného z primárnych presvedčení (svet je bezpečný) budú v závere ilustrované možné spôsoby využitia nástroja v psychologickkej praxi a načrtnuté možnosti ďalšieho jeho výskumného overovania.

OSOBNOST A ŘIDIČSKÝ HNĚV VE SLOVENSKÉM KONTEXTU: PŘÍSPĚVEK KE KRITERIÁLNÍ VALIDITĚ OSOBNOSTNÍCH DOTAZNÍKŮ V DOPRAVNĚPSYCHOLOGICKÉM VYŠETŘENÍ

Václav Linkov¹, Patrícia Hájková², Alexandra Hanušniaková²

¹ Katedra psychologie a sociálních věd, Ambis Univerzita

² Ústav aplikované psychologie, Fakulta sociálních a ekonomických věd, Univerzita Komenského v Bratislave

Součástí psychologické diagnostiky řidičů bývají osobnostní dotazníky. Jejich používání předpokládá, že osobnostní charakteristiky souvisejí s bezpečností řízení, a že tedy vykazují kriteriální validitu vzhledem k ukazatelům rizikového dopravního chování. K tomu je nutné průběžně sledovat, jak se v populaci vyvíjí souvislost různých osobnostních charakteristik s negativním chováním v dopravě. V našem příspěvku se zabýváme řidičským hněvem jako jedním z kritérií rizikového řidičského chování a sledujeme jeho souvislost s osobnostními proměnnými na Slovensku. Ve dvou studiích jsme získali data od 204 respondentů, kteří vyplnili škálu temné triády (SD3), škálu hostility (WSAP) a dotazník řidičského hněvu (Driving Anger Scale, DAS-S), a od 145 respondentů, kteří spolu s tímto dotazníkem vyplnili dotazník Velké pětky (BFI-2-S) a sensation seeking (BSSS-S). Neuroticismus a sensation seeking korelovaly pozitivně a otevřenost negativně s řidičským hněvem. S řidičským hněvem souvisely také psychopatie, narcismus a nepřátelské atribuční zkreslení. Naše výsledky poskytují podporu kriteriální validitě vybraných osobnostních dotazníků v dopravně-psychologické diagnostice a potvrzují, že různé osobnostní charakteristiky souvisejí s negativním řidičským chováním.

P Á T E K

15 : 00 – 16 : 30

U 4 1

Panelová diskuze: Pedagogická diagnostika

Panelová diskuze volně naváže na plenární přednášku Jiřího Štipla „Kde začíná a končí pedagogická diagnostika? Mezi pedagogickým úsudkem a psychologickou diagnostikou“. „Budeme diskutovat vymezení a rozdíly mezi pedagogickou, pedagogicko-psychologickou a psychologickou diagnostikou i novějším přístupem „pedagogického diagnostikování“. Kdo je oprávněný a kompetentní realizovat ten který typ činnosti? Jaký je účel různých přístupů k popisu klientů? Kde končí diagnostika a začíná prostý úsudek, jakkoli expertní? Zkusíme zodpovědět otázku, jaké odborné a metodologické požadavky mají být kladeny na různé diagnostické postupy a jejich využití v pedagogické praxi.

Programový blok V: pátek 23. října, 16:45–18:15

PÁTEK
16:45–18:15
P 31

Klinická psychologie II: Diagnostika a vývinové charakteristiky dětí s poruchou autistického spektra – od včasnej identifikácie po školský vek

Moderuje: **Barbara Rašková**

Porucha autistického spektra predstavuje heterogénnu neurovývinovú poruchu, ktorej diagnostika a psychologické hodnotenie si vyžadujú multidimenzionálny prístup reflektujúci kognitívny, behaviorálny aj adaptívny vývin dieťaťa. Sekcia predstaví štyri príspevky zamerané na klinicko-psychologické hodnotenie detí s PAS v rôznych vývinových obdobiach. Prvý príspevok sa bude venovať vývinovým trajektóriám detí s PAS sledovaným prostredníctvom štandardizovaných nástrojov ADOS-2, ADI-R a BSID-3. Druhý príspevok predstaví vzťah exekutívnych funkcií a adaptívneho správania u predškolských detí s PAS a doplní skúsenosti s využitím metódy SON-R 2½–7 v klinickej diagnostickej praxi. Tretí príspevok sa zameria na súvislosti medzi kvalitou spánku, exekutívnymi funkciami a adaptívnym fungovaním prostredníctvom nástrojov CSHQ, BRIEF-P a VABS-3. Štvrtý príspevok predstaví využitie nástrojov WISC-V, Sensory Profile-2 a BRIEF-2 pri komplexnom hodnotení školských detí s PAS. Sekcia ponúkne prepojenie výskumných poznatkov s klinickou praxou a otvorí diskusiu o možnostiach komplexnej psychologickéj diagnostiky a individualizovaného plánovania intervencií u detí s poruchou autistického spektra.

STABILITA A INDIVIDUÁLNA VARIABILITA TRAJEKTÓRIÍ SYMPTÓMOV PORUCHY AUTISTICKÉHO SPEKTRA V RANOM VEKU (2–6 ROKOV): LONGITUDINÁLNA ANALÝZA POMOCOU ADOS-2 A ADI-R

Mária Kopčíková¹, Barbara Rašková¹, Hana Celušáková², Pavol Kardoš^{3,4}, Barbora Malík¹, Ivan Belica¹, Daniela Ostatníková¹

¹ Fyziologický ústav, Lekárska fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Slovensko; ² Katedra psychológie, Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Slovensko; ³ Ústav všeobecnej psychológie, Paneurópska vysoká škola, Slovensko; ⁴ Národný ústav detských chorôb, Slovensko

Východiská: Raný vek predstavuje kľúčové obdobie na identifikáciu vývinovej variability pri poruche autistického spektra (PAS). Hoci viaceré štúdie naznačujú relatívnu stabilitu prejavov PAS v predškolskom veku, rozsah individuálnych rozdielov v jednotlivých symptomatických doménach zostáva nedostatočne preskúmaný. Lepšie porozumenie vývinovým trajektóriám môže prispieť k spresneniu diagnostiky a plánovaniu intervencií. Ciele: Preskúmať (1) stabilitu a zmeny závažnosti autistických symptómov vo veku 2–6 rokov a (2) interindividuálnu variabilitu vo vývinových trajektóriách hlavných symptomatických domén PAS. Metódy: Do longitudinálnej štúdie bolo zaradených 66 detí s PAS (51 chlapcov, 15 dievčat; priemerný vek pri prvom meraní $2,9 \pm 0,6$ roka). Deti absolvovali tri vyšetrenia v približne ročných intervaloch. Symptómy boli hodnotené pomocou ADOS-2 a ADI-R. Na analýzu zmien v čase bol použitý model latentnej rastovej krivky (LGCM). Výsledky: Pri prvom meraní vykazovali deti vysokú závažnosť symptómov ($\text{ADOS-2} = 16,8 \pm 3,9$). Na úrovni skupinového priemeru sa nepreukázala signifikantná zmena v čase ($\beta = -0,07$; $p = 0,32$), čo svedčí o celkovej stabilite symptómov. Signifikantná variancia interceptov ($p < 0,001$) však poukázala na výraznú heterogenitu počiatočnej závažnosti. Analýzy ADI-R preukázali stabilitu symptómov v oblasti sociálnej reciprocity a repetitívneho správania, zatiaľ čo v komunikačnej oblasti došlo k ich významnému poklesu ($\beta = -0,31$; $p < 0,01$). Závery: Výsledky poukazujú na relatívnu stabilitu hlavných prejavov PAS počas predškolského obdobia - to podporuje kontinuitu diagnostického záveru v ranom veku. Individuálna variabilita vyžaduje zohľadniť priebeh vývinu dieťaťa a výsledky opakovaných hodnotení. Opakované vyšetrenie môže spresniť interpretáciu dg. nálezu a lepšie plánovať individualizovanú intervenciu. Kľúčové slová: porucha autistického spektra, raný vývin, longitudinálna štúdia, ADOS-2, ADI-R, komunikácia, LGCM.

EXEKUTÍVNE FUNKCIE AKO PREDIKTORY ADAPTÍVNEHO SPRÁVANIA U PREDŠKOLSKÝCH DETÍ S PORUCHOU AUTISTICKÉHO SPEKTRA

Barbara Rašková¹, Margaréta Hapčová^{2,3}, Hana Celušáková^{3,4}, Daniela Franková⁵, Mária Kopčíková¹, Jakub Januška⁶, Jana Haramiová¹, Barbora Malík¹, Katarína Babinská¹

¹ ACVA, Fyziologický ústav, Lekárska fakulta, Univerzita Komenského; ² Klinika detskej neurológie, Lekárska fakulta, Univerzita Komenského; ³ Národný ústav detských chorôb; ⁴ Katedra psychológie, Filozofická fakulta, Univerzita Komenského; ⁵ Klinika detskej psychiatrie, Lekárska fakulta, Univerzita Komenského; ⁶ Psychiatrická klinika, Lekárska fakulta, Slovenská zdravotnícka univerzita

Exekutívne funkcie predstavujú významnú zložku sebaregulácie, ktorá ovplyvňuje každodenné fungovanie dieťaťa. U detí s poruchou autistického spektra (PAS) sa oslabenie exekutívnych funkcií objavuje už v ranom veku a môže významne zasahovať do rozvoja adaptívneho správania. Cieľom štúdie bolo porovnať kognitívne schopnosti, exekutívne funkcie a adaptívne správanie neverbálnych alebo minimálne verbálnych predškolských detí s PAS s rovesníkmi s typickým vývinom a preskúmať prediktívnu hodnotu exekutívnych funkcií a kognitívnych schopností vo vzťahu k adaptívnemu fungovaniu. Súčasťou výskumu bolo aj longitudinálne sledovanie vývinu exekutívnych funkcií u detí s PAS vo veku 2 až 5 rokov. Na hodnotenie boli využité diagnostické nástroje Vineland Adaptive Behavior Scales, Third Edition (VABS-3), Behavior Rating Inventory of Executive Function – Preschool Version (BRIEF-P), SON-R 2½–7, Autism Diagnostic Observation Schedule-2 (ADOS-2) a Autism Diagnostic Interview – Revised (ADI-R). Výsledky poukázali na výrazné oslabenie pracovnej pamäti, inhibície a plánovania u detí s PAS, pričom tieto ťažkosti mali tendenciu sa v čase prehľbovať. V porovnaní s rovesníkmi s typickým vývinom dosahovali deti s PAS nižšie skóre vo všetkých oblastiach adaptívneho správania, najmä v socializácii. Exekutívne funkcie spolu s kognitívnymi schopnosťami významne predikovali úroveň komunikačných zručností a v menšej miere aj každodenných a sociálnych zručností. Zároveň sa ukázalo, že 24 % detí nebolo schopných absolvovať úvodné vyšetrenie pomocou SON-R 2½–7, pričom úspešnosť administrácie predikovala iba závažnosť autistických prejavov. Zistenia poukazujú na význam exekutívnych funkcií a kognitívnych schopností pre adaptívne fungovanie detí s PAS a zároveň zdôrazňujú špecifickú psychologickú diagnostiku v tejto populácii. Skúsenosti s administráciou SON-R naznačujú potrebu flexibilného prispôsobenia podmienok testovania s ohľadom na senzorické, motivačné a organizačné potreby dieťaťa.

PREDIKTÍVNY VÝZNAM SPÁNKU PRE EXEKUTÍVNE FUNKCIE A PROBLÉMOVÉ SPRÁVANIE U DETÍ S PAS A NEUROTYPICKÝM VÝVINOM

Barbora Malík^{1,2}, Margaréta Hapčová², Barbara Rašková¹, Hana Celušáková³, Diana Demkaninová³, Mária Kopčíková¹, Jana Haramiová¹, Katarína Babinská¹

¹ ACVA, Fyziologický ústav, LF UK v Bratislave; ² Národný ústav detských chorôb, Bratislava; ³ Filozofická fakulta, UK v BA

Cieľom príspevku je preskúmať vzťah spánkových návykov a problémov súvisiacich so spánkom k exekutívnym funkciám a problémovému správaniu u detí s poruchou autistického spektra (PAS) a detí s neurotypickým vývinom v ranom a predškolskom veku. Hoci súvislosti medzi spánkom, exekutívnymi funkciami a behaviorálnou sebareguláciou predstavujú významnú tému aj v populácii detí s neurotypickým vývinom, ich diagnostika a aplikácia v práci u detí s PAS má osobitný význam. Práve v tejto skupine sa častejšie vyskytujú problémy so spánkom, oslabenia exekutívnych funkcií a problémové správanie, pričom sa tieto prejavy môžu navzájom ovplyvňovať a prekrývať. Spánok zohráva významnú úlohu v regulácii pozornosti, pracovnej pamäti, inhibície a behaviorálnej sebaregulácie. Nedostatočný alebo nekvalitný spánok môže prispievať k prejavom interpretovaným pri psychologickom vyšetrení ako oslabenie exekutívnych funkcií alebo zvýšená miera problémového správania. Naopak, ťažkosti v oblasti sebaregulácie môžu ovplyvňovať správanie dieťaťa pred zaspávaním a výskyt úzkosti spojenej so spánkom. Výsledky poukazujú na významné súvislosti medzi spánkovými návykmi, problémami so spánkom, exekutívnymi deficitmi a problémovým správaním. Z diagnostického hľadiska podporujú potrebu komplexného posudzovania týchto oblastí a interpretácie ťažkostí dieťaťa v kontexte jeho každodenného fungovania. Systematické zisťovanie informácií o spánku môže psychológovi pomôcť pri formulovaní diagnostických záverov, lepšom porozumení faktorom podieľajúcim sa na aktuálnych prejavoch dieťaťa a pri navrhovaní individuálne cielených odporúčaní a intervencií.

EMOCIONÁLNA DYSREGULÁCIA U DETÍ S PORUCHOU AUTISTICKÉHO SPEKTRA: DIAGNOSTICKÉ SÚVISLOSTI ADHD SYMPTOMATIKY, SENZORICKÉHO SPRACOVANIA, EXEKUTÍVNYCH FUNKCIÍ A KOGNITÍVNEHO PROFILU

Jana Haramiová¹, Barbara Rašková¹, Barbora Malík¹, Mária Kopčíková¹, Diana Čelárová¹, Ivan Belica¹, Margaréta Hapčová²

¹ ACVA Fyziologický ústav Lekárska fakulta Univerzita Komenského

² Klinika detskej neurológie Lekárska fakulta Univerzita Komenského a Národný ústav detských chorôb

Emocionálna dysregulácia (ED) u detí s poruchou autistického spektra (PAS) predstavuje diagnosticky relevantný fenomén, hoci nie je súčasťou diagnostických kritérií PAS podľa MKCH-11. Výrazné emočné výbuchy, nízka frustračná tolerancia či ťažkosti s reguláciou správania môžu významne ovplyvňovať priebeh psychodiagnostického vyšetrenia a interpretáciu jeho výsledkov. Diagnostickou otázkou preto nie je iba to, či je ED u dieťaťa prítomná, ale aj to, aké faktory sa na jej prejavy podieľajú a do akej miery môžu ovplyvňovať obraz dieťaťa počas vyšetrenia. Cieľom štúdie je preskúmať, či a ako ED u detí s PAS súvisí s dimenzionálnou mierou ADHD symptomatiky, atypickým senzorickým spracovaním, exekutívnymi funkciami a vybranými aspektmi kognitívneho profilu. Tieto vzťahy interpretujeme z klinického hľadiska – ako možné vysvetlenia variability emocionálnych a behaviorálnych prejavov, ktoré môže diagnostik pozorovať počas vyšetrenia, a ako faktory relevantné pre interpretáciu psychodiagnostických nálezov. Výskum prebieha u detí mladšieho školského veku s diagnostikovanou PAS, ktoré absolvujú komplexné psychologické vyšetrenie vrátane ADOS-2 a ADI-R. ED je hodnotená pomocou Emotion Dysregulation Inventory (EDI), ADHD symptomatika dimenzionálne rodičovským dotazníkom, senzorické spracovanie pomocou Sensory Profile 2, exekutívne funkcie prostredníctvom BRIEF-2 a kognitívny profil pomocou WISC-V so zameraním na pracovnú pamäť a rýchlosť spracovania. Predpokladáme, že vyššia miera ADHD symptomatiky, výraznejšie atypicity v senzorickom spracovaní a oslabenie exekutívnych funkcií budú asociované s vyššou mierou ED; zároveň skúmame, či s ED súvisí aj kognitívny profil dieťaťa, najmä pracovná pamäť a rýchlosť spracovania. Zber dát v súčasnosti prebieha. Výsledky môžu prispieť k presnejšiemu odlíšaniu zdrojov emocionálnej a behaviorálnej variability u detí s PAS a k citlivejšej interpretácii ich správania a výkonu počas psychodiagnostického vyšetrenia vrátane ADOS-2.

P Á T E K High stakes testování

16:45 – 18:15

P 2 1 A

Moderuje: **Daniel Dostál**

Série čtyř příspěvků představí různá témata spojená s problematikou tzv. rozhodných (high-stakes) testů. Tři z nich pocházejí z dílny SCIO a zaměřují se na Národní srovnávací zkoušky, zbývající příspěvek představí psychometrickou „případovou studii“ přijímacích zkoušek na Filozofickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci.

AGENT SCION: TVORBA HIGH-STAKES TESTŮ POMOCÍ AGENTNÍHO AI SOFTWARE

Ondřej Hruběš¹

¹ Scio – vývoj testů Národních srovnávacích zkoušek

Tým Národních srovnávacích zkoušek Scio (NSZ) experimentuje s generováním testových úloh pomocí AI již dlouhodobě. Zpočátku jsme naráželi na bariéry velkých jazykových modelů, např. nižší sémantickou a syntaktickou kvalitu výstupů v češtině, omezení kontextových oken a kolísavost výstupů i při totožném nastavení. Zároveň se ukázalo, že během týdnů mohou verze jazykových modelů změnit chování i kvalitu výstupů. Nejvhodnějším pro další experimenty se ukázal test Základů společenských věd (ZSV), a to především díky své znalostní povaze. Na úzce vymezeném podboru ZSV jsme systematicky zkoušeli návrhy distraktorů, odhad obtížnosti i balanc kreativity a faktické přesnosti. Výstupy nebyly přesvědčivé. Na cestě za funkčním kvantitativním AI řešením jsme se na základě předchozích zkušeností rozhodli udělat kvalitativní úrok a skrze focus group s našimi autory a oponenty úloh redefinovali principy tvorby, které nestojí na pouhém promptování, ale vycházejí z modulární znalostní báze, variability formátů úloh a kvalitativních instrukcí. Projekt jsme posléze posunuli do agentního prostředí (Cursor), kde je možné trénovat jednotlivé dovednosti, iterovat architekturu zadání i distraktorů, lépe kontrolovat správnost a nejednoznačnost a vycházet z několika vrstev digitalizované znalostní báze. V Cursoru jsme vytvořili komplexní mechanismus s pracovním názvem Scion, jenž dokáže v tuto chvíli vytvářet nižší desítky vysoce kvalitních úloh ZSV, jež jsou od kvalitních autorských úloh mnohdy k nerozeznání. V době konání konference je pravděpodobné, že Sciona naučíme rovněž predikovat statistické parametry úloh (diskriminace, úspěšnost, vynechanost) s přesností odpovídající studentským pilotážím. I nadále budeme potřebovat silnou autorskou a oponentskou

základnu. Je ale pravděpodobné, že určitý podíl úloh bude v dostatečné kvalitě zvládat generovat agentní AI. Pokud tedy faktické znalosti zvládne AI, nabízí se otázka, jak obecně k testování přistupovat – a co po studentstvu požadovat.

PÍSEMNÉ PŘIJÍMACÍ ZKOUŠKY JAKO PSYCHOMETRICKÝ PROCES: PŘÍPADOVÁ STUDIE Z FF UPOL

Daniel Dostál¹

¹ *Katedra psychologie, Filozofická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci*

Příspěvek představí případovou studii zavedení jednotného workflow pro tvorbu, sazbu, administraci a psychometrické vyhodnocení písemných přijímacích zkoušek na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Cílem příspěvku není představit nový psychometrický model, ale ukázat, že i v podmínkách běžného vysokoškolského přijímacího řízení lze vytvořit technicky zvládnutelný, auditovatelný a psychometricky informovaný systém práce s testy. Zaměříme se na praktické problémy, které bývají v diskusích o testování často skryté. Patří mezi ně tvorba testových položek bez možnosti klasické pilotáže, revize velkého množství položek v omezeném čase, technické řešení sazby testů bez ručního skládání dokumentů, tvorba paralelních variant a forem, práce s kotvícími položkami, volba modelu pro skórování, převod odhadnutého latentního rysu na bodový výsledek a následné vyhodnocování kvality položek. Představen bude celý proces od položkové banky přes generování testových variant až po IRT vyhodnocení odpovědí uchazečů a poskytování zpětné vazby autorům položek. Důraz bude kladen na metodická rozhodnutí, kompromisy a provozní rizika, která při takovém řešení vznikají. Patří mezi ně zejména napětí mezi potřebou společných položek pro propojení forem a požadavkem na ochranu obsahu testu, práce s položkami, jejichž kvalitu lze plně posoudit až po ostré administraci, a komunikace psychometrických výsledků směrem k odborníkům, kteří položky připravují. V závěru budou diskutovány směry dalšího rozvoje systému, zejména ověřování diferenciálního fungování kotvících položek a detekce nestandardních odpověďových vzorců, které mohou odrážet spíše nepozornost či administrativní problém než skutečnou úroveň znalostí uchazeče.

JAKÉ FAKTORY STOJÍ ZA GENDEROVÝMI ROZDÍLY VE VÝSLEDKÁCH V TESTU OBECNÝCH STUDIJNÍCH PŘEDPOKLADŮ?

Lenka Fiřtová¹

¹ *Scio*

Společnost Scio připravuje Národní srovnávací zkoušky, které využívá řada českých a slovenských fakult v rámci přijímacího řízení na vysoké školy. Nejčastěji využívaným testem je test Obecných studijních předpokladů (OSP), který každoročně skládá okolo 25 tisíc uchazečů, přičemž přibližně 60 % z nich tvoří ženy.

Dlouhodobě lze pozorovat rozdíl v průměrném získaném percentilu mezi muži a ženami. Muži dosahují v testu OSP v průměru přibližně o 10 percentilových bodů lepšího výsledku ve srovnání se ženami. Žádoucí vlastností přijímacího testu je, aby neznevýhodňoval žádnou skupinu uchazečů na základě charakteristik, které nesouvisejí s měřeným latentním rysem (zde studijními předpoklady). Například není vhodné testovat schopnost porozumění textu na úlohách, které jsou tematicky výrazně bližší mužům než ženám. U takto tematicky zaměřených úloh by totiž muži a ženy se stejnou schopností porozumění textu mohli mít různou úspěšnost, což by do testování vneslo neférovost, která není žádoucí. Příspěvek bude na datech z minulého akademického roku zkoumat, nakolik za pozorovanými rozdíly mezi výsledky mužů a žen v testech OSP stojí skutečné rozdíly mezi jejich studijními předpoklady (dané například odlišným výběrem řešitelů z celkové populace mužů a žen) a nakolik mají vliv jiné faktory zvýhodňující některou skupinu řešitelů. Budeme se věnovat především odlišnému fungování položek v testu napříč gendery (tzv. differential item functioning). V tomto kontextu se zaměříme na úlohy dle jejich typu (zda například úlohy typu antosynonyma zvýhodňují jeden gender) a dle genderu autora (zda například úlohy psané ženami zvýhodňují ženy). Příspěvek se krátce dotkne i odlišné strategie mužů a žen při tipování. Studie ukazují, že ženy mají vyšší averzi k riziku. To se může projevovat i během high-stakes testování, zvláště pokud test penalizuje chybné odpovědi odečtením části bodu, jako je tomu u testu OSP.

HIGH-STAKES TESTOVÁNÍ POD VEŘEJNÝM DOHLEDEM: VEŘEJNÁ OPONENTURA V RÁMCI SCIO NÁRODNÍCH SROVNÁVACÍCH ZKOUŠEK

Barbora Luňáková¹

¹ *Scio*

Chyby v high-stakes testech jsou statisticky nevyhnutelné. Výzkum se však zaměřuje převážně na jejich prevenci a klasifikaci a méně pozornosti je věnováno tomu, jak testovací organizace o chybách komunikují s veřejností, a jak do tohoto procesu zapojují samotné uchazeče a uchazečky. Testovací organizace při identifikaci problematických úloh tradičně spoléhají na své interní expertní týmy a statistickou analýzu. Scio ve svých Národních srovnávacích zkouškách (NSZ) využívaných v rámci přijímacího řízení na české a slovenské vysoké školy zapojuje ještě další mechanismus, takzvanou

Veřejnou oponenturu (VOP). Po každém termínu NSZ mohou uchazeči a uchazečky prostřednictvím zabezpečené platformy podat oficiální námitky na konkrétní úlohy pro nesprávnost, nejednoznačnost nebo neférovost. Scio na každou námitku zpracuje písemnou reakci. Vyjádření obou stran jsou následně posouzena Nezávislou odbornou komisí složenou ze subject matter experts, akademiků a akademiček (logika, právo, ...) a historicky nejúspěšnějších řešitelů a řešitelek. Ročně bývají rozporovány stovky úloh, přičemž méně než 0,5 % z celkového počtu úloh v testech je na základě VOP změněno. Výsledné skóre je zveřejněno až po rozhodnutí komise. Příspěvek si klade za cíl VOP představit a doplnit ji o perspektivu stakeholderů (uchazečstvo, testařský tým, komise). V polostrukturovaných rozhovorech vycházejí najevo jejich zkušenosti, motivace i výhrady. Součástí studie je také analýza profilu uchazečů a uchazeček, kteří námitky podali, a to z hlediska pohlaví, socioekonomického zázemí a úspěšnosti (celkového percentilového skóre v testu OSP). Cílem je otevřít diskuzi o podobných mechanismech v jiných kontextech a sdílet dobrou praxi. Výsledky analýzy také přispívají k diskuzi o transparentnosti, spravedlnosti a tzv. assessment literacy v kontextu high-stakes zkoušek.

P Á T E K
1 6 : 4 5 – 1 8 : 1 5
P 2 4 A

Psychometrika III

Moderuje: Tomáš Urbánek

Poslední z psychometrických sekcí sdružuje příspěvky zaměřené na různá psychometrická témata napříč širokou paletou kontextů psychologického a pedagogického měření a diagnostiky.

ODHADOVÁNÍ LATENTNÍCH CHARAKTERISTIK POLOŽEK U ORDINÁLNÍCH ŠKÁL: APLIKACE PŘI TVORBĚ LEXIKÁLNÍCH SUBJEKTIVNÍCH NOREM

Filip Smolík¹

¹ AV ČR, Psychologický ústav

Ve výzkumu mentální reprezentace jazyka se používají normy subjektivních vlastností slov jako je představitelnost či emoční valence, které jsou hodnoceny participanty na ordinálních škálách např. od 1 do 7. Z psychometrického pohledu lze na tento proces nahlížet jako na odhadování vlastností ordinálně hodnocených položek. Zároveň odhady vlastností slov mohou napomáhat věcné analýze psychometrických nástrojů založených na verbálních podnětech. Tradiční postup pro hodnocení subjektivních vlastností, založený na průměrování, má důležitá omezení: 1) Pracuje s ordinální škálou jako s intervalovou. 2) Průměrování ordinálních škál má za důsledek silnou nelineární korelaci variability a průměrné hodnoty, protože rozptyl se zákonitě snižuje pro hodnocení blízká koncovým bodům škály. 3) Pro velké seznamy slov se normy sbírají typicky tak, že každý hodnotitel obdrží pouze podmnožinu slov. Pro omezení těchto vlivů lze použít smíšené kumulativní modely (Taylor et al., 2022). Ty odhadují latentní charakteristiky slov jako funkci latentní kontinuální proměnné a hledají prahové hodnoty pro hranice mezi stupni škály, přičemž ordinální hodnocení slova participantem je modelováno jako funkce fixní konstanty (interceptu) a zkřížených náhodných konstant pro participanta a položku. Náhodné konstanty pro položky extrahované z výsledného modelu pak představují nejlepší odhad latentního průměru položek na sledované proměnné. Příspěvek stručně demonstuje dva způsoby výpočtu modelů v R, pomocí funkcí v balíku ordinal a pomocí bayesovského modelu odhadovaného v brms. Druhý přístup dovoluje explicitně odhadovat latentní variabilitu položek, což z větší části odstraňuje korelaci průměrných hodnot a rozptylu u ratingů. Zároveň to umožňuje izolovat efekty typických charakteristik a jejich variability na zpracování podnětů. Tyto postupy se mohou uplatnit v psychometrii tam, kde je třeba kontrolovat specifické vlastnosti položek a jejich částí.

MĚŘÍME V KLINICKÉ PRAXI TO, CO SI MYSLÍME? VÝZVY A LIMITY MĚŘENÍ OKAMŽITÉHO PROŽÍVÁNÍ U DĚTÍ V EMA STUDIÍCH Z POHLEDU KOGNITIVNÍCH ROZHovorů

Veronika Dostálová¹, Michaela Šaradín Lebedíková², Michal Tkaczyk², David Šmahel², Tomas Vetrovsky¹

¹ Univerzita Hradec Králové, Centrum pokročilých technologií; ² Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, IRTIS

Ecological Momentary Assessment (EMA) slouží k zachycení okamžitého prožívání a jeho sledování v čase díky vysoké frekvenci měření (i několikrát denně). Na rozdíl od tradičních metod sběru dat umožňuje EMA zachytit dynamickou a kontextově podmíněnou povahu prožívání jednotlivce v jeho přirozeném prostředí v reálném čase. Díky těmto přednostem má široké uplatnění i v klinické praxi. Například její využití pro monitorování nálady společně s informacemi o kontextu, ve kterém se člověk nachází, může sloužit k identifikaci situací, které fungují jako spouštěče úzkostí. Díky technologickému pokroku a možnostem administrace v mobilní aplikaci představuje EMA validní metodu sběru dat i u dětí, a to již od 4 let. Její využití v praxi ale komplikuje nedostupnost měřicích nástrojů (škál) vyvinutých pro tento způsob sběru dat. Výzkumníci

tak stojí před výzvou vytvořit si vlastní položky, zpravidla adaptací položek používaných v průřezových sběrech. Ve snaze snížit zátěž plynoucí z častého opakovaného měření navíc redukuje vícepoložkové škály na jednu či dvě položky, což následně znesnadňuje ověření jejich psychometrických vlastností. O to větší význam má provedení kvalitativního výzkumu, zejména kognitivního testování, před samotným měřením. Příspěvek představí zkušenosti z kognitivních rozhovorů realizovaných v rámci přípravy EMA studie pro projekt ReDiKid ($N = 17$; 9 dívek; $M = 9,71$ let). Cílem studie je prozkoumat mechanismy působení rizikových a protektivních faktorů při utváření resilience u dětí ve věku 9–11 let. Příspěvek se zaměří na ověření srozumitelnosti položek pro měření nálady, stresu a resilience, včetně porovnání různých odpověďových škál. Samotné kognitivní testování nestačí. Dítě, které si při zaškolování do studie nevyzkoušelo navazující otázky na stresovou událost, nám ve výstupním rozhovoru sdělilo, že se jim během studie z důvodu obtížnosti začalo cíleně vyhýbat. Pro validitu dat je tak klíčové ověřování porozumění i při zaškolování.

BEZOBSAHOVÝ SÚHLAS (ACQUIESCENCE) V PSYCHOLOGICKOM MERANÍ: KONZISTENTNOSŤ NAPRIEČ DOMÉNAMI, ČASOVÁ STABILITA A KORELÁTY.

Peter Halama¹, Patrik Havan¹, Michal Kohút¹

¹ *Katedra psychológie, Filozofická fakulta Trnavskej univerzity*

Bezobsahový súhlas (acquiescence), ako odpoveďový štýl spočívajúci v tendencii súhlasiť s položkami bez ohľadu na ich obsah, predstavuje významný zdroj skreslenia v dotazníkovom meraní. Príspevok sumarizuje štyri štúdie zamerané na jeho povahu, stabilitu a individuálne koreláty. Prvá štúdia skúmala jeho konzistentnosť naprieč doménami a metódami na vzorke 414 participantov pomocou latentného odhadu v meracích nástrojoch osobnostných čŕt, postojov a vedomostí. Bezobsahový súhlas sa ukázal ako konzistentný naprieč väčšinou nástrojov (okrem vedomostného testu), čo podporuje jeho interpretáciu ako relatívne stabilnej charakteristiky respondenta. To bolo podporené aj druhou štúdiou zameranou na časovú stabilitu bezobsahového súhlasu, meraného manifestným aj latentným prístupom, na vzorke 443 participantov s dvojročným odstupom merania pomocou BFI-2. Výsledky ukázali relatívnu stabilitu v čase pre oba prístupy. Tretia štúdia na 557 účastníkoch testovala model sociálnej poddajnosti a kognitívneho spracovania. Potvrdila stredne silný vzťah medzi bezobsahovým súhlasom a sociálnou poddajnosťou, zatiaľ čo kognitívne indikátory (selektívna pozornosť, náročnosť úlohy, kognitívna reflexia) vykazovali zanedbateľné vzťahy. Štvrtá štúdia ($N = 210$) skúmala vzťahy s vekom, vzdelaním a schopnosťou riešiť verbálne analógie. Zistila signifikantný negatívny vzťah s vekom, no nepreukázala súvislosti so vzdelaním ani s verbálnymi analógiami. Celkovo výsledky uvedených štúdií naznačujú to, že bezobsahový súhlas je relatívne stabilná charakteristika respondenta, konzistentná naprieč doménami a metódami, spojená najmä so sociálnymi a menej jednoznačne s kognitívnymi charakteristikami.

VYUŽITÍ AI ASISTENTA PŘI SKÓROVÁNÍ ODPOVĚDÍ V METODĚ LEAS

Tomáš Urbánek¹, Kristína Czekóová¹

¹ *Psychologický ústav AV ČR*

Skórování otevřených odpovědí je značně pracná a časově náročná procedura se specifickými metodologickými a psychometrickými aspekty. S rozvojem velkých jazykových modelů se objevila možnost využít k této práci specializované AI asistenty, kteří ji vykonají za nepatrný zlomek času. Tato možnost s sebou ale přináší nové metodologické výzvy. Příspěvek je věnován skórování otevřených odpovědí v metodě LEAS (Levels of Emotional Awareness Scale) s pomocí různých variant AI asistenta a otázkám psychometrické spolehlivosti takto prováděného skórování.

ABSTRAKTY PŘEDNÁŠEK: SOBOTA

Programový blok VI: sobota 24. října, 9:00–10:15

SOBOTA
9:00–10:15
P 31

Testy školních dovedností

Moderuje: *Hynek Cígler*

Po více než desetiletém vývoji skončil zřejmě nejrozsáhlejší a psychometricky nejkomplexnější standardizační projekt v České republice poslední doby: vývoj baterie Testy školních dovedností (BACH). V pedagogické psychologii a speciální pedagogice jsou v současné době pro diagnostiku školních dovedností, specifických poruch učení či školní připravenosti používány metody s omezeným věkovým rozsahem, užším zaměřením, případně metody zastaralé či s nedostatečným psychometrickým zpracováním. BACH má aspiraci tyto metody doplnit, anebo přímo nahradit. Zaměřuje se na věkové kategorie 5–22 a 55–80 let, obsahuje 45 primárních a více než desítku odvozených skóre zejména v různých oblastech jazykových a matematických dovedností. Vybrané subtesty (a indexy) jsou konormované s intelligenční baterií WJ IV COG a paměťovou baterií TOMAL SE. Jeho použití je široké, kromě diagnostiky specifických poruch učení, školní připravenosti jej lze použít i pro klinickou diagnostiku seniorů. Příspěvky v této sekci představí baterii BACH, její psychometrické zpracování a možnosti využití.

BACH: TESTY ŠKOLNÍCH DOVEDNOSTÍ

Jiřina Bednářová¹, Hynek Cígler², Michal Jabůrek²

¹ lektorka a konzultantka; ² Institut pro psychologický výzkum, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita

Testy školních dovedností BACH jsou určeny respondentům ve věku 5–22 a 55–80 let. Zaměřují se na diagnostiku schopností čtení, psaní a počítání, kromě toho ověřují matematické znalosti a usuzování a pracovní tempo. Skládají se z 33 subtestů, které poskytují dohromady 45 primárních skóre, jejichž kombinací lze pak získat 15 indexů. V příspěvku se zaměříme na obsah testové baterie, obsahovou validitu jednotlivých testů, způsoby využití a možné účely administrace. Představíme záměr, s jakým byly jednotlivé testy vyvíjeny, a na několika příkladech ukážeme možná využití.

BACH: STRUKTURA A ZÁKLADNÍ PRINCIPY

Michal Jabůrek¹, Jiřina Bednářová², Hynek Cígler¹

¹ Institut pro psychologický výzkum, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita; ² lektorka a konzultantka

Struktura Testů školních dovedností (BACH) je vysoce komplexní. Dílčí testy jsou administrovány v různém složení, prostřednictvím různých (vzájemně paralelních) forem podle věku respondentů, zakázky či účelu testování. Komplexitu dále zvyšuje rozdělení subtestů do různých brožur, rozdílná pravidla zahájení a ukončení či fakt, že jeden subtest může poskytovat více skóre – typicky separátní skóre rychlosti a skóre správnosti. V rámci baterie byly implementovány i další inovativní principy, jako kategorická interpretace některých testů či specifické odvozené skóre, které se v jiných bateriích nenacházejí. To vše může nepřipraveného uživatele zaskočit. Na administrátora jsou celkově kladeny vysoké nároky, musí přinejmenším dobře rozumět fungování celé testové baterie, a musí si být vědom účelu konkrétní administrace. Odměnou mu je větší volnost práce a díky tomu i vyšší validita a objektivita realizované diagnostiky, stejně jako komplexnější informace o klientovi díky rozsáhlým výstupům, které poskytuje online vyhodnocovací aplikace. Příspěvek představí obsah metody, hlavní principy práce s baterií BACH, její organizaci a základní strukturu. Jeho cílem je navést budoucí uživatele metody, aby se rychleji zorientovali, a aby pro ně bylo snazší s baterií začít pracovat. Dále nastíníme způsob uvažování o tom, jaké testy a v jaké formě administrovat tomu kterému klientovi podle aktuální zakázky.

BACH: PSYCHOMETRICKÉ PARAMETRY

Hynek Cígler¹, Michal Jabůrek¹, Jiřina Bednářová²

¹ Institut pro psychologický výzkum, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita; ² lektorka, konzultantka

Při vývoji baterie Testů školních dovedností (BACH) jsme se kromě maximálního důrazu na obsahovou validitu soustředili i na poctivé psychometrické zpracování. Nešlo přitom o samoúčelné analýzy; pokročilé psychometrické postupy mají přímé dopady a výhody, které zlepšují interpretační možnosti skóre v běžné diagnostické praxi. Baterie BACH extenzivně využívá postupy teorie odpovědi na položku, a to pro všechny druhy skóre: silové, rychlostní i kategorické. Díky vhodnému standardizačnímu designu jsou jednotlivé věkově-specifické formy vyvážené, a skóre získané s pomocí „snazší“ či „obtížnější“ formy testu jsou tedy plně zaměnitelné (výrazně se liší jen chyba měření). BACH poskytuje nejen rozdílové a diskrepanční indexy, ale i skóre konormované oproti inteligenční baterii WJ-IV COG a paměťové baterii TOMAL-SE, se kterými lze výsledky přímo srovnávat. K dispozici jsou přímé důkazy faktorové a kritériální validity. Využití kontinuálních norem umožnilo výpočet normativních údajů s vyšší přesností, a navíc s přesností na měsíce věku. K dispozici jsou uspokojivé odhady reliability metodou vnitřní konzistence a v některých případech i metodou paralelních forem.

Príspevek tyto informace shrne a představí posluchačům základní psychometrické parametry baterie BACH včetně použitých postupů, a to jazykem srozumitelným psychologům (a speciálním pedagogům) působícím v praxi.

S O B O T A

9 : 0 0 – 1 0 : 1 5

P 2 1 A

Nakladatelé diagnostických metod

Moderuje: Marcela Suková

V sekci se v rámci partnerských příspěvků představí vybraní čeští nakladatelé diagnostických metod a partneři konference Psychologická diagnostika Brno 2026.

ASSESSMENT SYSTEMS – DIGITÁLNÍ PSYCHODIAGNOSTIKA

SCHUHFRIED

Martina Vašířová¹

¹ SCHUHFRIED

Assessment Systems poskytuje HR poradenské služby a digitální psychodiagnostiku SCHUHFRIED prostřednictvím systému Vienna Test System (VTS). Ten nabízí standardizované testování kognitivních schopností, osobnosti, pozornosti, paměti a dalších psychologických charakteristik. Diagnostika nachází využití v personální, klinické, dopravní a sportovní psychologii, bezpečnostních složkách i armádě. Testové baterie lze navíc flexibilně sestavit na míru podle požadovaných kompetencí a konkrétního účelu diagnostiky, což umožňuje získat relevantní podklady pro výběr, hodnocení a rozvoj jednotlivců.

SCHUHFRIED
psychometrics for you

ZALOŽENO NA DATECH, ZAMĚŘENO NA LIDI – PŘEDSTAVENÍ

PARTNERA TCC ONLINE

Marcela Suková¹

¹ TCC online

TCC online již více než 15 let vyvíjí a dodává Psychodiagnostiku, která se využívá zejména při náboru a rozvoji zaměstnanců a zahrnuje také týmové výstupy a Job Matching. Druhou oblastí, na kterou se TCC online zaměřuje, jsou zpětnovazební nástroje – například průzkumy spokojenosti, angažovanosti a loajality nebo 360° zpětná vazba. Nástroje TCC online pomáhají manažerům a HR profesionálům lépe poznat a rozvíjet talenty, předvídat výkon či fluktuaci a opírat rozhodování o data. Lze je také snadno propojit s HR systémy, chatboty a dalšími aplikacemi.

TC C online

SOBOTA
9:00 – 10:15
P24A

Vývojové souvislosti jazyka a gramotnosti v psychodiagnostice III

Moderuje: *Filip Smolík*

Diagnostika jazykových dovedností a jejich rozvoje, včetně porozumění řeči a její produkce, je svébytnou součástí diagnostiky napříč několika vědními obory. V rámci konferenčního programu jsou příspěvky zaměřené na tuto oblast rozděleny do tří sekcí, toto je třetí z nich.

VÝVOJ KRÁTKÝCH VERZÍ DOTAZNÍKU DOVYKO I

Michaela Hájková¹, Filip Smolík¹, Nikola Paillereau¹

¹ *Psychologický ústav Akademie věd ČR*

Tento příspěvek si klade za cíl informovat českou odbornou veřejnost o nových psychometrických nástrojích pro jazykový screening kojenců a batolat v českém prostředí. Inspirací nástrojů jsou světově užívané rodičovské dotazníky The MacArthur-Bates Communicative Development Inventories: Words & Gestures (MB-CDI: W&G) sloužící ke screeningu komunikačních dovedností u dětí od 8 do 18 měsíců (Dale et al., 2023; Fenson et al., 2000, 2007). Podávají informace o slovní zásobě a používaných gestech. Pro české prostředí byl tento nástroj adaptován pod názvem Dotazník Vývoje Komunikace (DOVYKO I, Paillereau et al., 2023). I přes nesporné kvality, zejména velmi podrobný screening a obecně vysokou validitu (Marchman et al., 2002, 2023; Mayor & Mani, 2018), může být sběr dat skrze MB-CDI problematický. V praxi se ukazuje, že největší překážkou použití je dlouhá doba vyplňování, která může u těchto několikasetpoložkových dotazníků trvat až 45 minut. Délka vyplňování znesnadňuje screeningové využití v pediatrii a v prostředí výzkumu vede k odpadávání účastníků. Na tento nedostatek reagují výzkumníci tvorbou zkrácených verzí, většinou zaměřených pouze na slovní zásobu, přičemž lexikální seznamy obsahují přibližně 100 slov (Filipe et al., 2025; Kraljević Kuvač et al., 2024; Fenson et al., 2000). V rámci tohoto příspěvku chceme informovat o vývoji tří krátkých verzí DOVYKO I, které jsou určené pro děti ve věku 8, 12 a 18 měsíců. Jejich tvorba byla podložena průzkumem krátkých verzí MB-CDI: W&G v dostupných světových adaptacích. Obsah českých krátkých verzí byl vytvořen na základě informací o četnosti výskytu jednotlivých položek získaných z normativních dat dotazníku DOVYKO I. Každý ze tří dotazníků odráží také distribuce strukturálně lingvistických kategorií obsažených v původním dlouhém dotazníku a výsledky položkové analýzy normativních dat. V současné době tyto krátké verze prochází pilotním testováním.

DIMENZIONALITA LEXIKÁLNÍCH A GRAMATICKÝCH ZNALOSTÍ V RODIČOVSKÝCH DOTAZNÍCÍCH DĚTSKÉHO JAZYKA DOVYKO II

Filip Smolík¹

¹ *AV ČR, Psychologický ústav*

Jedním z rutinních kroků při ověřování vlastností psychometrických nástrojů je posuzování dimenzionality, tedy toho, zda nástroj měří převážně jednu charakteristiku, nebo zda do nějaké míry odráží více různých identifikovatelných dimenzí. Nejde pouze o technickou otázku, dimenzionalita měřených charakteristik může mít velký význam pro teoretické a výzkumné porozumění struktuře lidské mysli. Posuzování dimenzionality je zvláště náročné při studiu raného kognitivního vývoje, kde dochází k rychlému růstu ve všech oblastech a korelace mezi pozorovanými výkony nemusejí být dobrým ukazatelem vnitřních mechanismů vývoje. Příspěvek demonstruje přístup k posuzování dimenzionality na datech z rodičovských dotazníků pro posuzování vývoje jazyka Dovyko II, adaptace MacArthur-Bates Communicative Development Inventories: Words and Sentences (MAB-CDI: WS). Ty se skládají z dlouhého seznamu slov, u nichž rodiče označují, zda je dítě říká, a z dotazníku na schopnost vytvářet víceslovné výpovědi. Mezi slovníkem a gramatickými skóry existují velmi vysoké korelace, takže jazykový vývoj působí jako jedna velká vývojová doména. Donnelly et al. (2025) však poukázali na to, že i při korekci pro věk může struktura nástroje a povaha variability ve vývoji vést k nadhodnocování jednodimenzionality. Předložili analýzu založenou na metodě DETECT (Dimensionality Evaluation to Enumerate Contributing Traits), která se používá k hodnocení dimenzionality u velkých vzdělávacích testů. Identifikovali střední míru dvoudimenzionality mezi slovníkem a gramatickými skóry v anglických verzích MAB-CDI. Zde demonstrujeme využití metody na data z české adaptace Dovyko II. Česká data rovněž svědčí pro dvoudimenzionalitu produktivního slovníku a větné complexity. Metoda tak představuje vhodný způsob identifikace multidimenzionality tam, kde jiné postupy mohou zakrývat skutečnou různorodost měřených domén.

SUBJEKTIVNÍ NORMY SLOV, JEJICH ZPRACOVÁNÍ A JEJICH MOŽNÉ VYUŽITÍ U PSYCHODIAGNOSTICKÝCH METOD

Filip Smolík¹

¹ AV ČR, Psychologický ústav

Slova v přirozeném jazyce a jejich významy mají vlastnosti, které ovlivňují obtížnost jejich zpracování, zapamatovatelnost nebo chybovost při jejich mentálním zpracování. Některé vlastnosti lze zjišťovat objektivně, například frekvenci výskytu či délku v hláskách. Jiné vlastnosti jsou zjišťovány pomocí subjektivních norem, k nimž patří například představitelnost, konkrétnost, familiarita (subjektivní frekvence) nebo emoční valence. Nověji se zkoumají vlastnosti jako souvislost s jednotlivými smyslovými modalitami (vizualita, auditivnost, motorický obsah) nebo sociální vlastnosti (maskulinita/femininita). Lze očekávat, že subjektivní a objektivní vlastnosti budou mít vliv na obsahové i formální psychometrické vlastnosti nástrojů a položek, které se opírají o verbální podněty, zejména u nástrojů využívajících stručné či jednoslovné podněty, tj. metody typu sémantického diferenciálu či posuzování verbálně zadaných dimenzí jako u NEO. Kontrola variability, která souvisí s vlastnostmi slov, by tak mohla vést k lepším odhadům obsahové a konstruktové validity nástrojů a ověřovat například, zda obtížnost položek je dána extrémními hodnotami měřené vlastnosti, nebo je důsledkem jiných faktorů. Navrhovaný příspěvek představí dostupné soubory dat, které se dají využít jako zdroje normativní informace o slovech v češtině. Půjde zejména o výsledky projektů CzeLex a SocioLex, kde CzeLex obsahuje informace o frekvenci, představitelnosti, konkrétnosti, genderové asociaci a emoční valenci pro cca. 10 tisíc českých slov. Podmnožina tohoto vzorku slov, cca. 3 tisíce, byla předmětem zkoumání v projektu SocioLex, který navíc shromažďoval sociální asociace pro slova (asociace s mladším/starším věkem, městským nebo venkovským prostředím). Stručně budou představeny také mezinárodní projekty, které obsahují další typy sémantických norem pro angličtinu.

Programový blok VIII: sobota 24. října, 13:30–14:45

S O B O T A
1 3 : 3 0 – 1 4 : 4 5
P 3 1

Volba a kvalita diagnostických metod

Moderuje: Petr Palíšek

Jak poznat dobrou diagnostickou metodu, jak poznat obecně kvalitní diagnostické postupy, včetně těch méně standardizovaných či zcela nestandardizovaných? Jaké nároky na metody kládeme? Používáme vůbec kvalitní metody? A jakým způsobem motivovat trh, uživatele, a vlastně i klienty k tomu, aby poznali a vyžadovali používání kvalitních testů a kvalitní diagnostiky obecně? Odpovědi na tyto a další otázky budou napříč různorodými oblastmi psychologické diagnostiky hledat přednášející v této sekci.

V POLOSTÍNU STANDARDŮ PRO PEDAGOGICKÉ A PSYCHOLOGICKÉ TESTOVÁNÍ

Petr Palíšek¹

¹ INPSY a Katedra psychologie, FSS MUNI

Standardy pro pedagogické a psychologické testování shrnují zahraniční konsensus ohledně podmínek pro validní používání testů a obsahují řadu doporučení ukotvených v relevantní psychometrické literatuře. Text Standardů je však skoupý co do typu testů, které by tato doporučení měly následovat. Není proto jasné, zda Standardy uplatnit například na metody, které nabízejí „klinickou relevanci“, „podklad pro rozhovor“ či se svým popisem jinak odlišují od typických psychologických testů. Příkladem kontextů, u nichž lze o uplatnění Standardů pochybovat, může být například testování ve vzdělávání a ve výběrových řízeních, případně využívání některých komerčních metod, jako je například CliftonStrengths Assessment. Příspěvek nabídne interpretaci aplikačního rozsahu Standardů na základě jazykového a teleologického výkladu založeného na teoriích validity dle Samuela Messicka a Michaela Kanea.

MAPOVÁNÍ POUŽÍVANÝCH PSYCHODIAGNOSTICKÝCH METOD V SOUDNĚ ZNALECKÝCH POSUDCÍCH S DĚTSKÝMI PACHATELI V ČESKÉ REPUBLICE

Luisa Paz¹, Martin Máčel¹

¹ Katedra psychologie, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Příspěvek představuje projekt zaměřený na mapování využívaných psychodiagnostických metod v soudně znaleckých posudcích vypracovaných pro potřeby trestního řízení s dětskými pachateli v České republice. Soudně znalecká činnost hraje v rámci justice klíčovou roli, protože znalecký posudek slouží jako zásadní důkazní prostředek. Kvalita posudku, která závisí mimo jiné na správné volbě, analýze a interpretaci psychodiagnostických metod, je nezbytná pro hlubší pochopení motivace pachatele, jeho životního kontextu i duševního stavu. Vzhledem k vývoji dětské a adolescentní psychiky je nutné, aby se výběr diagnostických nástrojů lišil od diagnostiky dospělé populace. Cílem studie je zmapovat, jaké psychodiagnostické nástroje jsou v současné praxi znalci využívány a jakým způsobem jsou výsledky v posudcích reflektovány, interpretovány a následně prezentovány soudcům. Výzkumný soubor tvoří 20 znaleckých posudků na dětské pachatele, ke kterým byl získán přístup v rámci odborné stáže na Ministerstvu spravedlnosti ČR. Pro analýzu dat je využita metoda tematické analýzy se zaměřením na použité metody a způsob jejich zápisu. Jelikož se jedná o probíhající výzkum, přednáška se zaměřuje na představení metodologického rámce a designu studie. Představeny budou i předběžné výsledky studie. Přínosem práce je zmapování současné znalecké praxe. Součástí toho je popsání transparentnosti a kontrolovatelnosti znaleckých výstupů a zdůraznění důležitosti kvalitní psychodiagnostiky pro spravedlivé rozhodování soudů.

JAK MOTIVOVAT TRH K VOLBĚ KVALITNÍ PSYCHODIAGNOSTIKY?

Barbora Daňková¹, Martina Hejduková¹

¹ TCC online

Příspěvek se zaměří na otázku, jak podpořit zájem trhu o kvalitní psychodiagnostické nástroje a co zohlednit při vývoji metod, aby odpovídaly potřebám praxe. Součástí příspěvku bude výstup z průzkumu mezi HR populací zaměřeného na preference při výběru psychodiagnostiky, požadavky na její kvalitu a otevřenost k využití AI při vývoji nebo interpretaci metod. Prezentovaná zjištění poslouží jako podklad pro diskusi o tom, jak v praxi motivovat trh k výběru kvalitní psychodiagnostiky a upevnit přijetí kritérií doporučených odbornou veřejností jako relevantního standardu pro rozhodování.

S O B O T A
13 : 30 – 14 : 45
P 2 1 A

Intelligence II: Diagnostika intelligence u dětí sociálně znevýhodněných – kde jsme a kam máme směřovat?

Moderují: **Matěj Seifert a Jan Širůček**

Diagnostika intelligence u dětí sociálně znevýhodněných je živě diskutovaným tématem české poradenské diagnostiky. V období od soudního sporu D. H. a ostatní vůči České republice byl iniciován vznik nových diagnostických metod, provedena rozsáhlejší šetření výkonu v testech u sociálně znevýhodněných dětí, opakovaně sledovány statistiky související s důsledky diagnostiky apod. V letech 2015 a 2025 byly MŠMT vydány metodiky korigující diagnostický postup ve školském poradenství. Přesto se zdá, že prakticky nikdo nepovažuje toto téma za dořešené – podíly dětí znevýhodněných mezi těmi s identifikovanou poruchou vývoje intelektu zůstávají vysoké, metodická i věcná podpora diagnostiky v této oblasti má přerývavou úroveň, není dostatek jednoduše dostupných kvalitních dat pro rozhodování k dalšímu postupu. Komunikace v této oblasti se trhá do ostrůvků a mnoho i opakovaných sdělení týkajících se diagnostické praxe v této oblasti může být oslyšeno. Smyslem sekce je popsat v příspěvcích současný stav diagnostiky intelligence u dětí sociálně znevýhodněných.

SOCIÁLNÍ ZNEVÝHODNĚNÍ A PORUCHY VÝVOJE INTELEKTU – CO LZE VYČÍST ZE STATISTIK?

Matěj Seifert¹

¹ Ústav veřejného zdraví, 2. lékařská fakulta Univerzity Karlovy

Příspěvek uvozuje sekci, týkající se diagnostiky intelligence u sociálně znevýhodněných dětí. Prezentovány jsou statistiky týkající se výskytu sociálního znevýhodnění i poruchy vývoje intelektu v základním školství v současnosti, včetně

existujících rozdílů mezi jednotlivými oblastmi ČR. Stručně je zobrazen vývoj těchto statistik od let 2015/2016, kdy byl změněn způsob sledování sociálního znevýhodnění ve školství a kdy byla oblast diagnostiky rozumových schopností ve školství rozsáhleji metodicky upravena. Příspěvek reaguje také na recentní změnu, kterou je zavedení plošného screeningu sociálního znevýhodnění ve školství. Je mapováno, jak současný stav koresponduje s dalšími statistickými údaji ze zdravotnictví a sociální oblasti a jsou ověřována některá možná vysvětlení pro stávající regionální rozdíly, která jdou nad rámec prostého rozdílu socioekonomické situace v lokalitách.

SOUVISLOSTI SOCIÁLNÍHO ZNEVÝHODNĚNÍ A ADAPTIVNÍHO CHOVÁNÍ V BĚŽNÉ POPULACI A U ROMSKÝCH DĚTÍ

Lucie Chadimová¹, Jeannette Kovaříková¹, Matěj Seifert²

¹ Národní pedagogický institut; ² Ústav veřejného zdraví, 2. lékařská fakulta Univerzity Karlovy

Deficity v oblasti adaptivního chování – zvládání běžných očekávání okolí v každodenním životě v konceptuální, sociální a praktické oblasti – jsou jedním z diagnostických kritérií Poruchy vývoje intelektu. Pro diagnostiku adaptivního chování byla v roce 2025 vydána standardizovaná metoda ADACHO. Při vývoji metody byl důraz kladen na získání robustních poznatků o souvislostech sociodemografických okolností, sociálního znevýhodnění a adaptivního chování jak v majoritní populaci, tak ve skupině dětí romských. Možným zkreslením vyplývajícím z kultury bylo cíleně předcházeno mj. spoluprací s romskými rodiči a romisty při volbě položek a využitím analýzy diferenciálního fungování položek (DIF) v dalších krocích vývoje metody. Sociální znevýhodnění bylo mimo běžných demografických proměnných zjišťováno otázkami Škály sociálního znevýhodnění POD. Příspěvek rozšiřuje poznatky obsažené v příručce metody o nová zjištění. Prezentuje informace o souvislosti dílčích aspektů sociálního znevýhodnění a adaptivity, podrobněji diferencuje mezi vlivem sociálního znevýhodnění a etnicity a sleduje možný vliv věku a znalosti jazyka. Využita jsou data týkající se rodičovské i učitelské formy ADACHO. Smyslem příspěvku je upozornit na poznatky, přímo související s běžnou diagnostickou praxí i validitou hodnocení adaptivního chování.

AKTUALIZACE METODICKÉ INFORMACE K DIAGNOSTICE ROZUMOVÝCH SCHOPNOSTÍ DĚTÍ, ŽÁKŮ A STUDENTŮ VE ŠKOLSKÝCH PORADENSKÝCH ZAŘÍZENÍCH – ODBORNÁ VÝCHODISKA A INTERPRETAČNÍ PRINCIPY

Jeannette Kovaříková¹, Marek Khýr²

¹ Západočeská univerzita v Plzni a NPI ČR Praha; ² SPC Kpt. Vajdy Ostrava a APSPC

Příspěvek představuje aktualizovanou Metodickou informaci k diagnostice rozumových schopností ve školských poradenských zařízeních (ŠPZ), jež reaguje na nejnovější poznatky psychodiagnostiky i doporučení klasifikačních systémů ICD-11 a DSM-5-TR. Stěžejním tématem je kritický posun od rigidního posuzování založeného na IQ skóre ke komplexnímu diagnostickému přístupu. Ten integruje hodnocení adaptivních kompetencí, využívání intervalů spolehlivosti a uplatnění kvalifikovaného klinického úsudku v širším kontextu vývoje dítěte, jeho rodinného, vzdělávacího i sociokulturního prostředí. Metodika vznikla na základě širokého konsenzu odborníků z akademické sféry, poradenské praxe (PPP, SPC), ČŠI, NPI, MŠMT i neziskového sektoru a věnuje se také specifické podpoře znevýhodněných žáků. Prezentace nabídne jak vzhled do samotného textu metodiky a jejích systémových příloh, tak zkušenosti s její implementací v praxi ŠPZ. Za hlavní přínosy pro poradenskou praxi považujeme posílení odborné autonomie pracovníků ŠPZ a vyšší odbornou konzistenci a transparentnost diagnostických postupů, které zvyšují obhajitelnost závěrů před klienty i v rámci revizních a inspekčních posouzení. Přestože je materiál primárně určen pro ŠPZ, jeho metodické principy mohou být inspirativní i mimo oblast školství.

S O B O T A
1 3 : 3 0 - 1 4 : 4 5
P 2 4 A

Pedagogická diagnostika

Moderuje: Simona Pekárková

V rámci sekce budou představeny metody určené pro pedagogickou diagnostiku. Prostor bude věnován i obecnějším otázkám ohledně toho, kdo a jak může či nemůže pedagogickou diagnostiku (a v jaké podobě) realizovat. Sekce svým tématem volně navazuje na páteční plenární přednášku Jiřího Štipla „Kde začíná a končí pedagogická diagnostika? Mezi pedagogickým úsudkem a psychologickou diagnostikou“.

ISOPHI 5-7 V2: KOMPLEXNÍ PEDAGOGICKÁ DIAGNOSTIKA ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOSTI

Martina Švandová^{1,2}, Simona Pekárková^{1,2}, Jiří Štipl¹

¹ iSophi Education; ² Katedra psychologie FF UK

iSphi 5-7 V2 je diagnostická baterie určená učitelkám a učitelům mateřských škol k systematickému posouzení školní připravenosti dětí v posledních letech předškolního vzdělávání. Baterie kombinuje tištěné podnětové materiály a pracovní listy s digitálním záznamem odpovědí, který výsledky automaticky ukládá a skóruje. Příspěvek představí logiku jednotlivých domén, od grafomotoriky, předmatematických představ a zrakového či sluchového vnímání přes verbální myšlení a prostorovou orientaci až po pracovní zralost, sociální porozumění a sebeobsluhu a ukáže, jak lze výsledný vývojový profil využít při plánování podpory dítěte, komunikaci s rodiči a rozhodování o dalších krocích. Nástroj umožňuje i opakované sledování vývoje v průběhu školního roku. Stručně představíme základní psychometrické vlastnosti baterie a hlavní poznatky z přes 140 000 administrací testu v praxi. Zmíníme i slovenskou verzi a srovnání jejích psychometrických vlastností s českou předlohou. Příspěvek uzavřeme vymezením hranic mezi běžným pedagogickým pozorováním, strukturovanou pedagogickou diagnostikou, screeningem a psychologickým vyšetřením.

BANT 1.0: KRÁTKÝ ADAPTIVNÍ NEVERBÁLNÍ SCREENING KOGNITIVNÍHO VÝVOJE DĚTÍ VE VĚKU 4–7 LET

Simona Pekárková^{1,2}, Martina Švandová^{1,2}, Jiří Štipl¹

¹ iSophi Education; ² Katedra psychologie FF UK

BANT (Brief Adaptive Nonverbal Test) je tabletový adaptivní test určený ke screeningu neverbálních kognitivních schopností, zejména neverbálního usuzování a řešení vizuálně prezentovaných úloh, u dětí ve věku 4-7 let. Díky adaptivní administraci trvá testování řádově několik minut a zároveň zachovává dostatečnou přesnost měření v relevantní části výkonové škály. Příspěvek představí celkovou koncepci BANT 1.0: měřený konstrukt, logiku úloh, princip adaptivního výběru položek, skórování a limity screeningové interpretace výsledku. Stručně shrneme hlavní psychometrické vlastnosti testu včetně věkové diferenciací výkonu a fungování položek. Podstatnou část věnujeme otázkám, které vyvstávají při přechodu od vývoje k nasazení v praxi, zejména představíme náš systém certifikačního testování uživatelů testu a první zkušenosti z jeho zavádění. Závěrem nastíníme cíle pro následující verzi BANT 2.0.

Programový blok IX: sobota 24. října, 15:00–16:15

SOBOTA Klinická psychologie III

15:00–16:15

P 31

Moderuje: Daniel Ian Espitia

Poslední ze sekcí věnovaných zejména klinické psychologii se zaměří na validizační studie nových diagnostických metod a inovativní postupy při rozhovoru s klienty.

AVATAR JAKO PODNĚT K ROZHOVORU O SEBEPOJETÍ A OBAVĚ Z HODNOCENÍ: PŘEDBĚŽNÉ SDĚLENÍ

Jana Šnajdrová¹

¹ *Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Pedagogická fakulta*

Téma digitální identity a sebepojetí dětí a dospívajících otevírá otázku, zda lze tvorbu avatara využít jako facilitační techniku rozhovoru v pedagogické diagnostice. Avatar zde není chápán jako samostatná psychodiagnostická metoda ani projektivní technika, ale jako hravý a vizuální podnět k následnému rozhovoru o tom, jak žák vnímá své aktuální a ideální já a jak tento rozpor může souviset s obavou z hodnocení. Výhodiskem je pilotní workshop realizovaný s deseti vysokoškolskými studenty. Účastníci nejprve symbolicky ztvárňovali reálné, ideální a stínové já prostřednictvím zvířecích metafor, poté vytvořili hybridního 3D avatara a reflektovali svůj vztah k této digitální podobě. V odpovědích se objevovalo přání být sebevědomější, odvážnější a svobodnější, přičemž jako významný kontextový faktor vystupovala obava z hodnocení okolím. Někteří účastníci vnímali avatara jako bezpečnější prostor pro autentičtější sebevyjádření než jako pouhá idealizovaná verze sebe. Příspěvek představí návrh využití tvorby a reflexe avatara jako facilitační techniky pro diagnostický rozhovor a sebereport v pedagogické praxi. Cílem této aktivity není chránit žáka před veškerým hodnocením, ale nabídnout mu bezpečný jazyk pro pojmenování toho, jak zpětnou vazbu prožívá, a podpořit hledání strategií, které mu umožní ji lépe přijímat. Navrhovaný postup je chápán jako jedna z facilitačních technik rozhovoru navazující na tradici výtvarně orientovaných facilitačních metod využívaných v psychologické a pedagogické praxi. Současně budou diskutovány limity předloženého přístupu, zejména malý a věkově specifický pilotní soubor, nutnost operacionalizace sledovaných indikátorů a potřeba dalšího ověření validity a reliability metody.

EKVIVALENCE FOREM A A B NEUROPSYCHOLOGICKÉ BATERIE PRO DĚTI

Kateřina Bukačová¹, Alice Maulisová^{1,2,3}

¹ *Klinika dětské neurologie 2. LF UK a FNMH;* ² *Katedra psychologie FF UK;* ³ *Českomoravská psychologická společnost*

Neuropsychologická baterie pro děti (NB-D) vzniká v reakci na nedostatek neuropsychologických metod normovaných pro populaci českých dětí a adolescentů. Opakované neuropsychologické vyšetření, ať už při sledování vývoje kognitivních funkcí v čase, nebo při hodnocení efektu intervence, je přitom zatíženo efektem opakovaného testování. NB-D je proto konstruována ve dvou verzích, A a B, které zachovávají totožné paradigma úlohy a obměňují pouze podnětový materiál. Zaměnitelnost forem předpokládá jejich ekvivalenci. Cílem příspěvku je ověřit ekvivalenci forem A a B na úrovni jednotlivých subtestů. Analýzy vycházejí z podskupiny přibližně 50 zdravých dětí a adolescentů ve věku 6–19 let, jimž byly administrovány obě formy. Shodu obtížnosti forem jsme ověřovali párovým t-testem, respektive Wilcoxonovým testem pro párové výběry. Míru shody mezi formami jsme vyjádřili korelací (Pearsonovo r , Spearmanovo ρ) a vnitrotřídní korelací (ICC; dvoucestný model, absolutní shoda) a systematický posun i meze shody Bland–Altmanovou analýzou. Ekvivalenci forem jsme dále posoudili bayesovským odhadem párového rozdílu s předem stanoveným pásmem praktické ekvivalence (ROPE). Příspěvek představí ekvivalenci forem A a B napříč jednotlivými subtesty a diskutuje její důsledky pro zaměnitelnost forem při opakovaném neuropsychologickém vyšetření.

VALIDAČNÍ STUDIE TESTŮ MOTORICKÝCH FUNKCÍ NA ČESKÉ POPULACI

Daniel Ian Espitia¹, Ondřej Bezdíček¹

¹ *Laboratoř neuropsychologie J. Diamanta, Neurologická klinika a Centrum klinických neurověd, 1. lékařská fakulta, Univerzita Karlova a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze, Kateřinská 30, 128 20, Praha 2, Česká republika*

Testy motorických funkcí dírkovaná deska (Grooved Pegboard Test; GPT), Purdueska deska (Purdue Pegboard Test; PPT), devítikolíkový test (Nine-Hole Peg Test; NHPT), test Źukání prstem (Finger Tapping Test; FTT) a síla stisku (Grip Strength;

GS) patří mezi nástroje neuropsychologické diagnostiky pro vyšetření jemné motoriky, obratnosti a laterality. Žádný z těchto testů nebyl validován na české populaci. Cílem studie bylo ověřit vliv laterality, vliv demografických proměnných (věku, pohlaví a vzdělání) na výkon, popsat faktorovou strukturu motorických testů a jejich konvergentní validitu vůči kognitivním měřítkům. Výzkumný soubor tvořilo 47 zdravých dospělých. Účastníkům byly administrovány testy motorických funkcí (GPT, PPT, NHPT, FTT, GS), test cesty část A a B (TMT-A/B), test modalit čísel a symbolů (Symbol Digit Modalities Test; SDMT) a Montrealský kognitivní test (Montreal Cognitive Assessment, MoCA). Dominantní končetina podávala u všech testů statisticky významně lepší výkon se střední velikostí efektu, testy motorických funkcí tedy lze nazvat testy laterality. Deskové metody vzájemně silně korelovaly (GPT, NHPT a PPT), GS a FTT silně korelovaly pouze mezi sebou. Na základě explorační faktorové analýzy byly popsány dva faktory: jemná motorika (GPT, NHPT a PPT) a síla stisku/tukání prstem (GS a FTT). Souvislost mezi testy motorických funkcí a kognitivními testy byla variabilní. Nejširší „kognitivní“ přesah vykazovala PPT, která souvisela s celkovým kognitivním výkonem, pozorností, motorickým tempem a rychlostí zpracování informací. U GPT byla popsána souvislost s celkovým kognitivním výkonem, pozorností a motorickým tempem. NHPT, GS a FTT se jeví jako převážně čistě „motorické“ testy. Co se týče demografických efektů, vzdělání bylo významné pouze u PPT a věk u GPT. Studie je první validační studií testů motorických funkcí na české populaci a poskytuje východisko pro jejich klinické využití.

S O B O T A
15 : 00 – 16 : 15
P 2 1 A

Intelligence III: Diagnostika inteligence u dětí sociálně znevýhodněných – kde jsme a kam máme směřovat?

Moderují: Matěj Seifert a Jan Širůček

Diagnostika inteligence u dětí sociálně znevýhodněných je živě diskutovaným tématem české poradenské diagnostiky. V období od soudního sporu D. H. a ostatní vůči České republice byl iniciován vznik nových diagnostických metod, provedena rozsáhlejší šetření výkonu v testech u sociálně znevýhodněných dětí, opakovaně sledovány statistiky související s důsledky diagnostiky apod. V letech 2015 a 2025 byly MŠMT vydány metodiky korigující diagnostický postup ve školském poradenství. Přesto se zdá, že prakticky nikdo nepovažuje toto téma za dořešené – podíly dětí znevýhodněných mezi těmi s identifikovanou poruchou vývoje intelektu zůstávají vysoké, metodická i věcná podpora diagnostiky v této oblasti má přerývanou úroveň, není dostatek jednoduše dostupných kvalitních dat pro rozhodování k dalšímu postupu. Komunikace v této oblasti se trhá do ostrůvků a mnoho i opakovaných sdělení týkajících se diagnostické praxe v této oblasti může být oslyšeno. Smyslem sekce je popsat v příspěvcích současný stav diagnostiky inteligence u dětí sociálně znevýhodněných.

SPECIFIKA DIAGNOSTIKY PORUCH INTELKTU U DĚTÍ SE SOCIÁLNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM

Jaroslav Rác¹

¹ *Pedagogicko-psychologická poradna Ústeckého kraje a Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků*

Příspěvek se věnuje specifikům psychologické diagnostiky mírné poruchy vývoje intelektu (MPVI, dříve LMP) u dětí se sociálním znevýhodněním a otázkce, jak při diagnostickém rozhodování zohlednit jejich odlišné životní, vzdělávací, kulturní a jazykové zkušenosti. Zaměří se na jednotlivé fáze diagnostického procesu od anamnézy přes volbu a interpretaci diagnostických metod až po posouzení adaptivních kompetencí. Diskutována budou specifika práce s testovými metodami (WISC-V, IDS, ADACHO), možné zdroje zkreslení výkonu a význam kvalitativního pozorování dítěte při vyšetření. Cílem je ukázat, jak může komplexně pojatá diagnostika přispět k přesnějšímu rozlišení mezi vývojovým limitem a důsledky sociálního znevýhodnění.

HODNOCENÍ VALIDITY INDIVIDUÁLNÍHO VYŠETŘENÍ INTELKTU NA PŘÍKLADU POUŽITÍ BATERIE WJ-IV U ROMSKÝCH DĚTÍ

Tomáš Urbánek¹, Kristína Czekóová¹

¹ *Psychologický ústav AV ČR*

Studie obsahuje pokus aplikovat Culture-Language Interpretative Matrix (C-LIM, klasifikaci testů inteligence na základě znalostí jazyka a kultury, které je nutné k vysokému výkonu v nich), která byla navržena vlivnými americkými autory pro

posouzení validity individuálního vyšetření intelektu příslušníků menšin v USA, u vzorku 399 romských dětí z České republiky otestovaných vybranými testy z Woodcock-Johnson-IV Test of Cognitive Abilities. K porovnání byl použit vzorek dětí srovnatelného věku z majoritní české populace vybraný ze standardizačního vzorku ($N = 131$) této testové baterie. Při zhodnocení výsledků se ukázalo, že C-LIM jako kritérium validity vyšetření u této minority nefunguje (což vyšlo i v několika dalších studiích ve světě). Autoři se pokusili vytvořit původní klasifikaci použitých testů, kterou nazvali Sign Interpretive Matrix, založenou na komplexnosti podnětového materiálu testů. Ta detekuje problematická vyšetření velmi dobře, jde však zatím o hypotézu, kterou je třeba ověřovat.

DYNAMICKÁ DIAGNOSTIKA V PORADENSTVÍ: PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE

Aneta Baborová¹, Gabriela Málková²

¹ *Katedra psychologie, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova;* ² *Anglo-American University in Prague*

Příspěvek navazuje na dotazníkové šetření zaměřené na využívání dynamického přístupu/dynamické diagnostiky v pedagogicko-psychologických poradnách v České republice. Cílem výzkumu je zmapovat, zda a jak poradenská pracovníci dynamickou diagnostiku využívají, a identifikovat příklady dobré praxe – tedy pracovníky, kteří tento přístup aktivně uplatňují, jsou s ním spokojeni a považují jej za funkční součást své odborné práce. Výzkum zároveň sleduje faktory, které využívání dynamické diagnostiky podporují či naopak omezují, a přispívá tak k širší diskusi o jejím postavení v českém poradenském systému. Příspěvek se zaměřuje na druhou fázi výzkumu, která se prostřednictvím kvalitativních metod snaží hlouběji porozumět zkušenostem poradenských pracovníků s dynamickou diagnostikou – tomu, jakým způsobem ji začleňují do svého diagnostického procesu, co vnímají jako její přínosy pro různé skupiny klientů a jaké podmínky jejich praxi umožňují a podporují. Pozornost je věnována také tomu, jak tito pracovníci vnímají vztah dynamické a psychometrické diagnostiky a jakým způsobem oba přístupy ve své praxi propojují. Výzkum vychází z předpokladu, že systematický popis dobré praxe může přispět k hlubšímu porozumění tomu, jak může dynamická diagnostika fungovat jako příklad kvalitní a na důkazech založené diagnostické práce v poradenském kontextu. V českém prostředí dosud chybí výzkum cíleně zaměřený na podmínky úspěšné implementace dynamické diagnostiky – příspěvek se snaží tento prostor částečně zaplnit a nabídnout podněty pro rozvoj vzdělávání a odborné podpory poradenských pracovníků v této oblasti. Současně navazuje na diskusi o dynamické diagnostice vedenou na předchozích ročnících konference, včetně příspěvku Davida Tzuriela a představení metody ACFS, a posouvá ji směrem k otázce implementace těchto principů do běžné poradenské praxe v České republice. Sběr dat pro tuto studii v době podání abstraktu stále probíhá.

ORGANIZACE

Konferenci Psychologická diagnostika Brno 2026 pořádá Katedra psychologie a Institut pro psychologický výzkum Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity ve spolupráci se Sekcí pro testy a testování při Českomoravské psychologické společnosti. Konference je akreditovaná Asociací klinických psychologů (AKP; 8 kreditů). Akce dále probíhá pod záštitou Asociace pracovníků pedagogicko-psychologických poraden (ApPPP) a Asociace školní psychologie (AŠP).

Organizační výbor

Matouš Janda (koordinátor konference), Martin Píkl, Anna Látalová, Stanislav Ježek, Hynek Cígler (předseda)

Programový výbor

doc. Mgr. Stanislav Ježek, Ph.D. (předseda) a Mgr. Hynek Cígler, Ph.D.

Další členové (v abecedním pořadí): Mgr. Jiřina Bednářová, prof. Mgr. Ondřej Bezdíček, Ph.D., PhDr. Daniel Dostál, Ph.D., Mgr. et Mgr. Jan Mareš, Ph.D., doc. RNDr. Patrícia Martinková, Ph.D., Mgr. Ladislav Smékal, MBA, DBA, Mgr. Václav Šašinka, prof. PhDr. Tomáš Urbánek, Ph.D., Mgr. Lucie Viktorová, Ph.D., Jana Warren, Ph.D., MSt.

Kontakty

Katedra psychologie
Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita
Joštova 218/10, 602 00 Brno

web: <https://psychodiagnostika.fss.muni.cz>

e-mail: pdb@fss.muni.cz

MUNI Katedra
FSS psychologie

Partneři konference

Za podporu děkujeme partnerům konference, konkrétně společnosti TCC online (HR diagnostika a tvorba metod), společnosti Assessment Systems (distributor metod Schuhfried), informačnímu systému nejen pro psychology Pad, Národnímu pedagogickému institutu, nakladatelství Karolinum, které vydává i diagnostické metody, a konečně vydavateli psychologických testů Propsyco.

Národní pedagogický institut
České republiky

